ZOZOLALA

tweemaandelijks stripinformatieblad *april / mei 2000* 111

ZozoLala is een onafhankelijk stripinformatieblad, dat tweemaandelijks verschijnt. ZozoLala is gratis voor de klanten van onderstaande stripwinkels. Verantwoordelijke uitgever: Stichting Zet.El

ALKMAAR
BOOKERS & STRIPPERS
Boterstraat 19
1811 HP / 072 - 512 19 16

ALMERE
RATAPLAN
Grote Markt 195
1315 JE / 036 - 534 39 95

AMSTERDAM
KRASSER
Tussenmeer 329
1069 DR /020 - 6191858

LAMBIEK
Kerkstraat 78
1017 GN / 020 - 626 75 43

RICHARD
Rombout Hogerbeetsstraat 78
1052 HX / 020 - 684 29 23

NOU MOE !?!
Krugerplein 17
1092 KA / 020 - 693 63 45

SNOEK
Eerste van Swindenstraat 545
1093 LC / 020 - 668 47 64

ANTWERPEN
BEO
Hopland 15
2000 / 03 - 233 25 36

BUDDY'S
Meir 125 (1e verd.)
2000 / 03 - 232 16 31

MEKANIK STRIPSt.
Jacobsmarkt 73
2000 / 03 - 234 23 47

APELDOORN
DE TWEEDE LEZER
Eerste Wormenseweg 102
7331 DK / 055 - 542 72 02

ASSEN
PLOK. STRIPS EN EH...
Stationstraat 1 DINGES!
9401 KV / 0592 - 31 32 92

ARNHEM
DE NOORMAN
Koningstraat 43
6811 DH / 026 - 442 09 09

BERGEN OP ZOOM
GILLES DE GEUS
Bosstraat 4 (passage)
4611 NC / 0164 - 24 74 62

BREDA
FRANKA
Torenstraat 9 (passage)
4811 XV / 076 - 521 41 53

BRUGGE
DE STRIEP C.V.
Katelijnestraat 42
8000 / 050 - 33 71 12

BRUSSEL
HET B-GEVAAR
Greepstraat 15
1000 / 02 - 513 14 86

DELFT
BUL SUPER
Breestraat 18 - 22
2611 RG / 015 - 212 60 97

DEN BOSCH
SILVESTER
Snellestraat 8
5211 EN / 073 - 690 14 60

DEN HAAG
HAAGSE STRIPSHOP
Wagenstraat 133
2512 AT / 070 - 363 41 15

MIEKE'S STRIPTIEK
Chasséstraat 71
2518 RW / 070 - 365 07 38

WALK IN
Herengracht 13
2511 EG / 070 - 364 63 36

DEN HELDER
BOEKIE
Reigerstraat 24
1781 VH / 02230 - 61 23 77

DORDRECHT
SJORS
Scheffersplein 1
3311 EJ / 078 - 614 20 12

EINDHOVEN

ENSCHEDE
DE STRIP-AAP
Javastraat 22
7512 ZJ / 053 - 430 52 61

GEEL
ALFA STRIP
Nieuwstraat 12
2440 / 014 - 58 43 80

GENT
PIERKE
Frans van Rijhovelaan 312
9000 / 09 - 227 70 86

GOES
HET PAARD VAN TROJE
Langevorststraat 2
4461 JP / 0113 - 21 46 91

GRONINGEN
MODERN PAPIER
Pelsterstraat 20
9711 KL / 050 - 313 25 21

HAARLEM
STRIPWINKEL BEEDEE
Anegang 42
2011 HS / 023 - 531 01 68

HALLE
DE STRIPOMAAN
Kardinaal Cardijnstraat 3
1500 / 02 - 356 15 89

HASSELT
WONDERLAND
Paardsdemerstraat 17
3500 / 011 - 22 82 00

HELMOND
DE BOEKENWURM
Heistraat 60
5701 HP / 0492 - 59 08 83

HOORN
HET GELE TEKEN
Grote Oost 37
1621 BR / 0229 - 21 86 23

KAMPEN
DE FANTAST
Burgwalstraat 7
8261 HJ / 038 - 332 03 25

LEEUWARDEN
DE BALLOON EXPRESS
Korfmakersstraat 1
8911 LA / 058 - 213 21 46

DE RAT
Voorstreek 83
8911 JL / 058 - 215 16 00

LEIDEN
DUMPIE
Nieuwe Rijn 18
2312 JC / 071 - 512 64 04

LEIDSE STRIPSHOP
Aalmarkt 4
2311 EC / 071 - 512 18 02

LEUVEN
HET BESLOTEN LAND
Parijsstraat 16
3000 / 016 - 22 58 40

GOBELIJN
Mechelsestraat 35
3000 / 016 - 23 55 86

MECHELEN
DE STRIPKEVER
p/a Leermarkt 50.b.024
2800 / 015 - 21 76 05

MECHELEN
COMIC STRIP
Hoogstraat 28
2800 / 051 - 42 06 50

MIDDELBURG
HET PERRON
Sint Janstraat 13
4331 KA / 0118 - 63 47 47

NIJMEGEN
DE NOORMAN
Van Welterenstraat 45A
6511 MC / 024 - 32 26 146

OOSTENDE
DE STRIEP
Paulusstraat 36
8400 / 059 - 51 54 60

ROESELARE
WILLI'S WERELD
H. Horriestraat 20
8800 / 051 - 24 64 15

ROTTERDAM
YENDOR
Korte Hoogstraat 16
3011 GL / 010 - 433 17 10

DONNER BOEKEN
Lijnbaan 150
3012 ER / 010 - 413 20 70

NOORD
Zaagmolendrift 33
3036 HC / 010 - 466 43 68

DICK BOS
Junolaan 2
3054 PW / 010 - 461 31 47

SINT TRUIDEN
DE GALLIER
Beekstraat 58
3800 / 011 - 67 17 39

SCHIEDAM
't CENTRUM
Korte Singelstraat 20a
3112 GB / 010 - 426 25 84

TILBURG
TOMMY
Nieuwlandstraat 14
5038 SN / 013 - 535 83 19

TORHOUT
't STRIPJE
Oostendestraat 32
8820 / 050 - 21 71 82

TURNHOUT
TISTJEN DOP
Paterstraat 96
2300 / 014 - 42 88 29

UTRECHT
PIET SNOT
Vismarkt 3
3511 KR / 030 - 231 84 72

STRIP EN LEKTUURSHOP
Oude Gracht 194
3511 NR / 030 - 233 43 57

VEENENDAAL
THE DROWNING MAN
Scheepjeshof 8
3901 CV / 0318 - 561 093

VENLO
BOLSTER
Grote Kerkstraat 14
5911 CH / 077 - 354 40 69

WAREGEM
BLITZ
Stormstraat 147
8790 / 056 - 610 158

ZWOLLE
DE BOEKENHALTE
Assendorperstraat 103
8012 DH / 038 - 422 10 77

Goede reclame

Het 'stripwereldje' klaagt vaak dat 'het beeldverhaal niet serieus wordt genomen'. Dat de sponsor- en subsidiestromen de strip nooit bereiken, dat er zo weinig medewerking is van overheid en bedrijfsleven bij het van de grond krijgen van nieuwe initiatieven. Maar zolang het wereldje grotendeels wordt bevolkt door beunhazende bobo's met bommeldassen, zal daar weinig aan veranderen. Grote plannen, die hebben de heren wel. Maar iets van de grond krijgen, ho maar.

Neem het stripmuseum in Groningen. Een jarenlang publiciteitsoffensief, dure campagnes, geldinzamelingsacties, gemeentesubsidies, een prijs voor bijzondere verdiensten (!) en een prijsvraag onder ontwerpers voor het nieuwe gebouw ten spijt, is er nog steeds niets gepresteerd. De organisatie houdt zich al een jaar opvallend stil, wil niet praten met de pers en beweert nog steeds dat de financiering op een haar na rond is. Hoewel de gemeenteraad in Groningen bij het ter perse gaan van deze *ZozoLala* nog niet definitief heeft besloten de financiële stekker uit het project te trekken, durven wij niet te hopen dat het ooit nog goed komt.

Het Nederlands Centrum voor het Beeldverhaal in Haarlem is er ook nog steeds niet. Toen wij eerder schreven dat de opening van het centrum was uitgesteld (gewoon een feitelijke formulering) werd directeur Huib van Opstal kwaad op ons. 'Hoe konden we zoiets beweren?' Toen wisten we eigenlijk al genoeg: als er zo aanvallend wordt gereageerd, is het blijkbaar erg slecht gesteld met de plannen. En inderdaad: enkele maanden later vloog de meneer met de grote mond op straat, omdat hij nog steeds niets geregeld had.

Het was zelfs zo erg, dat de tweejaarlijkse Stripdagen in Haarlem (die hij ook had moeten organiseren) bijna werden afgeblazen. Bijna dreigde het enige interessante stripfestival in Nederland een stille dood te sterven.

De organisatie stond onder supervisie van André Testa die zo'n beetje bij iedere vorige werkgever op straat is gegooid wegens bewezen onvermogen. Maar in stripland wordt zo iemand met open armen binnen gehaald. Gelukkig is ook hij nu vertrokken. Vrijwillig opgestapt, heet dat. Goede reclame, dit soort mensen. Mocht de stripwereld bij toekomstige initiatieven nog medewerking willen van overheid of bedrijfsleven, dan moet het niet raar opkijken als niemand er nog vertrouwen in heeft.

De redactie

Redaktieadres ZozoLala: Postbus 344, 3720 AH, Bilthoven, Nederland
e-mail: hvsoest@gpd.nl

REDAKTIE: Paul van Gremberghen, Jef Nieuwenhuis, Hans van Soest, Toon Dohmen, Karin van Wylick & Gerard Zeegers.

LAY-OUT: Xander Elink Schuurman & Isabel Verboven.

VASTE MEDEWERKERS: Marq van Broekhoven, Anton Damen, Maaike Hartjes, VLRQ, Len Bunte, Bert Meppelink, Peter de Wit, Pieter van Oudheusden & Fons van Erp.

OOK WERKTEN MEE: Jan-Willem de Vries en Ole Comoll Christensen

DRUK & AFWERKING: Drukkerij Wilco (Amersfoort).

BIJ DE VOORPLAAT: Tekening van Schultz © United Feature Syndicate

ABONNEMENTEN ZIJN MOGELIJK voor één jaar (ƒ 20,00 / BF 370) of voor twee jaar (ƒ 33,00 / BF 600). Belgische CJP-houders betalen per jaar BF 320, of per twee jaar BF 500.

ABONNEMENTEN GAAN IN na storting van het totaalbedrag op Postbank giro 3253937 (NL) of Postgirorekening 000 - 164840584 (B) t.n.v. Stichting Zet.EL te Bilthoven o.v.v. je eigen adres en evt. je CJP-nummer.

COPYRIGHT 2000 bij Stichting Zet.EL. Overname van artikelen, strips, of illustraties enkel in overleg met de uitgever.

OPLAGE: 8.000 exemplaren

ISSN: 1382 - 8630

Charles Schulz,

vijftig jaar succesvolle tijdverspilling

Het kan niemand zijn ontgaan. Zaterdag 12 februari overleed Charles M. Schulz, schepper van Charlie Brown, Snoopy, Linus en al die andere onvergetelijke figuren uit de strip Peanuts. Een maand eerder was hij om gezondheidsredenen al gestopt met zijn successtrip, die dagelijks verscheen in 2600 kranten, in 75 landen, in 21 talen. Een ongekend succes, dat nu al bijna vijftig jaar aanhoudt. Het maakte Schulz tot de rijkste stripmaker ter wereld. Iets wat voor hem geen reden was rustiger aan te doen, want hij bleef de strip vijftig jaar lang in zijn eentje maken.

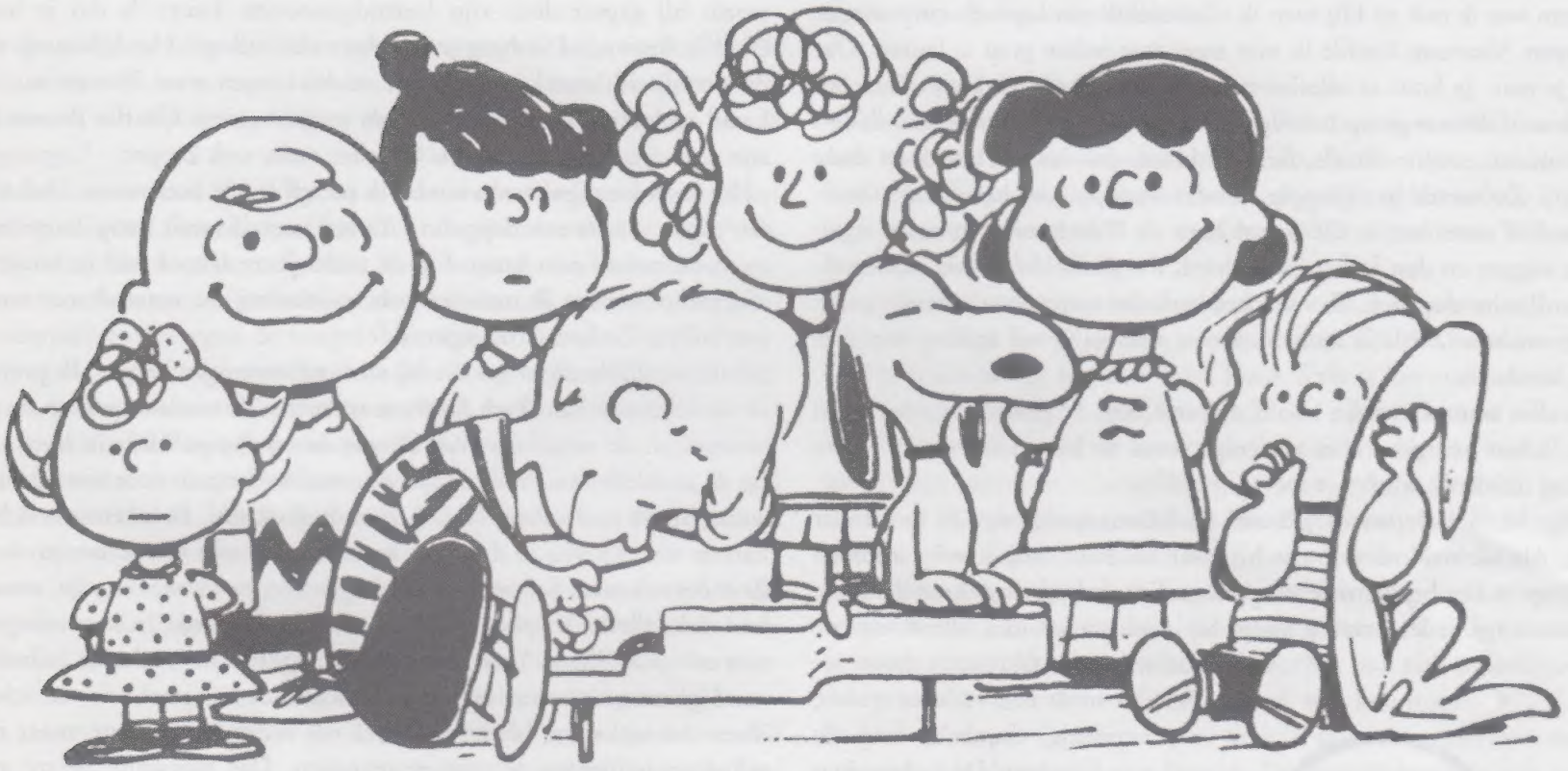

Peanuts was een fenomeen en is dat nog steeds. Behalve een commercieel succes, is het ook artistiek geslaagd. De strip wordt over de hele wereld door toonaangevende stripmakers geroemd om de subtiele humor, de geloofwaardige personages, de spitsvondige teksten en de eenvoud in tekenstijl. Ook in Nederland en Vlaanderen kent Schultz een grote schare fans. Onder hen mensen als Gerrit de Jager, Peter de Wit en Windig en De Jong. Allen makers van krantenstrips die Schulz roemen om zijn tomeloze energie en de hoge kwaliteit van zijn werk.
Na een mindere periode vol belegen humor, was Schulz de laatste twee jaar weer op dreef als in zijn beste dagen. Hij wist toen al dat hij kanker had. Dat leidde tot een geslaagde aandrang zijn geesteskinderen nog een keer te laten bewijzen dat hun bedenker de ware meester was van de one-liner. Grappig, soms sentimenteel, maar altijd raak. Tijd om stil te staan bij deze bijzondere auteur.

U moet wel trots zijn op wat u hebt bereikt.
„*(Schulz lacht)* Ach ja. *(stilte)* Wat een tijdverspilling *(lacht nogmaals).*"

Hoe bedoelt u dat?
„Je hele leven verspillen met het tekenen van strips."

Dat meent u niet?
„Jawel. Wat heb ik nu helemaal gedaan met mijn leven? Een strip gemaakt! *Who cares (lacht).* Nu is mijn leven bijna voorbij."

Maar u laat toch een blijvende erfenis na?
„Welnee. Ik weet dat ik geen kunstenaar ben. Het enige waar ik trots op ben, is dat ik alles heb gehaald uit de capaciteiten die ik had. Ik heb mijn talent niet vergooid. Ik verbaas me wanneer ik stripinformatiebla-

Snoopy's hok: oude stijl.

den lees, waarin allerlei jonge auteurs mijn werk noemen als een van hun inspiratiebronnen. Ik snap daar niets van. Wat inspireert hen dan? Al denk ik wel dat ik een vernieuwende aanpak heb gehad, naarmate *Peanuts* zich ontwikkelde. Ik denk dat ik dingen deed die niemand eerder had gedaan."

Schulz doelt onder andere op zijn maniertje om zijn personages met opgetrokken wenkbrauwen de lezer te laten aankijken als reactie op een situatie. De reactie van het personage vormt zo de grap.

Schulz was daarnaast de eerste maker van krantenstrips die gebruik maakte van een enorm aantal verschillende hoofdpersonen. Ieder met een eigen opvallende karaktertrek (Charlie Brown de loser, Schroeder de artistiekeling, Lucy de eeuwige pestkop, et cetera). Door steeds andere personages in een nieuwe situatie te brengen, schreven de grappen zich vanzelf.

Voor het succes van *Peanuts* probeerde hij zijn brood te verdienen als freelance cartoonist. Hij stuurde zijn tekeningen naar diverse bladen. Na enkele dagen kreeg hij dan bericht terug van het tijdschrift. Schulz: „Ik pikte mijn post op bij de kapperszaak van mijn vader, als ik terug kwam van tekenles. Zelf woonden we net om de hoek. Als ik de enveloppe opende en er zat een briefje in met een 'o.k.', dan werd de hele wereld plotseling licht en vrolijk. Maar als het een briefje was met een 'sorry, deze keer niet', werd ik erg depressief.

Daarom was ik ook zo blij toen ik uiteindelijk een lopende strip wist te verkopen. Voortaan hoefde ik niet meer met iedere grap te leuren. Dat gunt je rust. Je kunt er allerlei verschillende ideeën in kwijt. Daarom heb ik zo'n diverse groep hoofdpersonen. Als ik zin heb iets heel flauws te doen, iets sentimenteels, liefs of doms, dan laat ik het doen door Snoopy. Zo wordt het grappig, omdat Snoopy niet beseft hoe sentimenteel of stom het is. Of ik laat hem en Woodstock iets raars tegen elkaar zeggen en dan lachen ze zo hard, dat ze van het hondenhok vallen: ordinaire slapstick. Ik vind het leuk dat soort verschillende grappen te maken. Zoals ik soms ook een aflevering wil maken met wat meer betekenis.

Bijna alles wat er in mijn hoofd opkomt, kan ik gebruiken voor mijn strip. Ik ben niet gebonden aan enige vorm. Ik kan in mijn strip iedere richting uit die ik wil."

Charles M. Schulz wordt geboren in Minneapolis, op 25 november 1922. Als klein kind verhuist hij naar St. Paul. Hij is enig kind en groeit op in een beschermde omgeving. Zijn vader brengt hem de liefde bij voor strips. Iedere zondag koopt hij meerdere kranten, alleen voor de wekelijkse strippagina's.

Schulz wordt een verlegen puber, puistig, flaporen, lang en mager. De puberteit is de periode waarin iemand het meest gevoelig is voor status in een groep. Schulz ligt er een beetje buiten. „Ik hoorde niet bij de sterkere kinderen", zegt hij. „De gymleraren hadden alleen aandacht voor de schoolatleten. De rest telde niet mee. Dat haatte ik."

De kinderwereld in *Peanuts* is bepaald niet zorgeloos en vriendelijk. Het is een wereld vol depressies, sarcasme en gesmoorde jongensdromen.

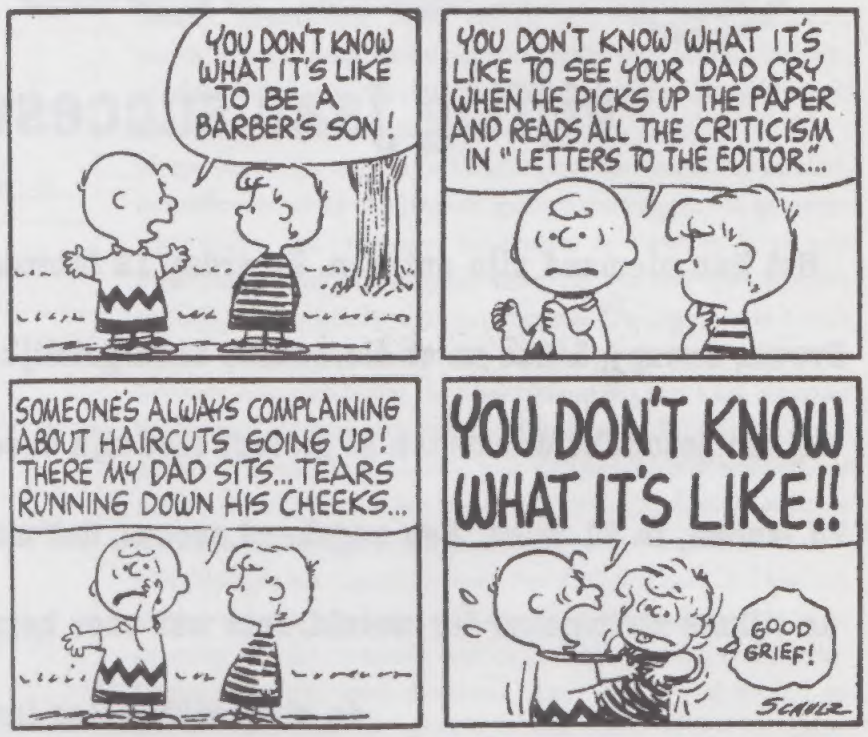
YOU DON'T KNOW WHAT IT'S LIKE TO BE A BARBER'S SON!
YOU DON'T KNOW WHAT IT'S LIKE TO SEE YOUR DAD CRY WHEN HE PICKS UP THE PAPER AND READS ALL THE CRITICISM IN "LETTERS TO THE EDITOR"...
SOMEONE'S ALWAYS COMPLAINING ABOUT HAIRCUTS GOING UP! THERE MY DAD SITS...TEARS RUNNING DOWN HIS CHEEKS...
YOU DON'T KNOW WHAT IT'S LIKE!!
GOOD GRIEF!
SCHULZ
Charly Brown als alter ego van zijn maker.

Charlie Brown wordt nooit een groot honkbalspeler. In plaats daarvan wordt hij gepest door zijn leeftijdgenootjes. Lucy: 'Is dat je hoofd Charlie Brown, of verberg je je achter een ballon?' Het lijkt erop alsof de wreedheid, onzekerheid en de mislukkingen waar *Peanuts* van verhaalt, rechtstreeks uit Schulz' eigen jeugd komen. Charlie Brown lijkt zijn alter ego. Niet toevallig is Charlie's vader ook kapper.

„Het heeft lang geduurd voordat ik mezelf leerde accepteren. Veel mensen zagen me als een slappeling. Ik heb mezelf nooit hoog aangeslagen en vond mezelf niet knap. Op de middelbare school had ik nooit een afspraakje, omdat ik me niet kon voorstellen dat iemand met me uit zou willen. Zo ben ik opgegroeid."

Schulz verslindt alle strips die hij als kind voor ogen krijgt. „Ik probeerde de tekenstijl van *Buck Rogers* te imiteren. Ik was ook gek op de personages uit de strips van Walt Disney en op *Popeye*." In zijn laatste jaar op de middelbare school schrijft zijn moeder hem in voor een tekencursus. „Op de middelbare school tekende ik al veel. Ik tekende veel beter dan de rest. Zo was ik de eerste in de klas die wist hoe je een gat in het ijs moet tekenen. Iedereen tekende gewoon een zwart rondje, maar ik had al in allerlei stripboeken gezien hoe je dikte van ijs kon weergeven met een paar lijnen. Toen de leraar dat zag, was hij onder de indruk. Ik werd gevraagd wat cartoons te tekenen voor het jaarboek van school. Toen dat uitkwam, bladerde ik het vol verwachting door, maar mijn tekeningen hadden ze niet opgenomen. Dat was mijn eerste grote teleurstelling als stripmaker.

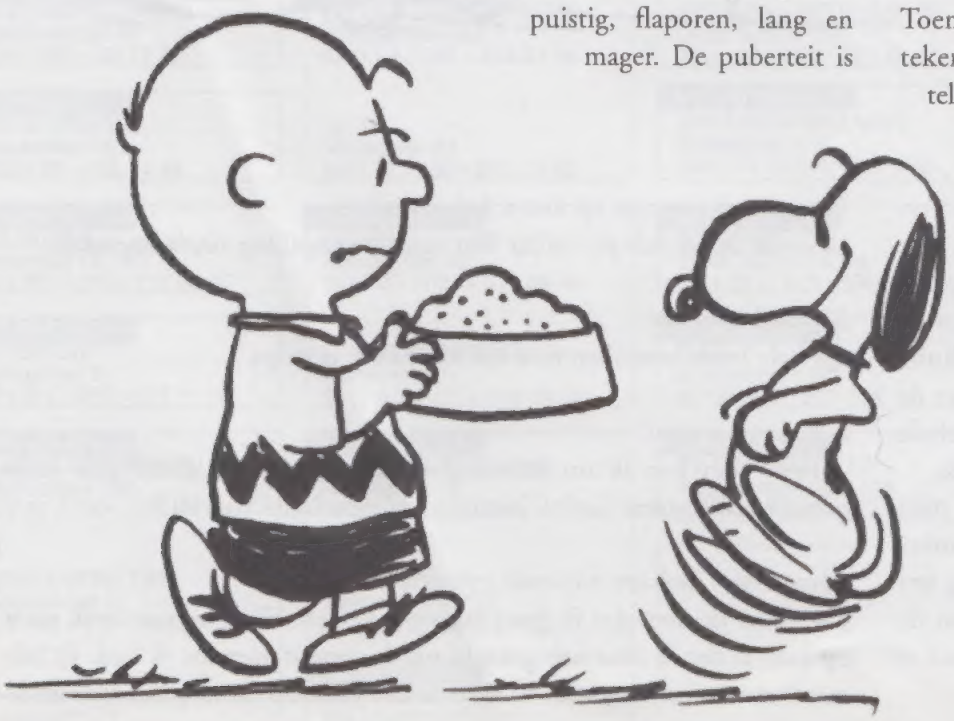

Inmiddels was ik al begonnen aan een tekencursus. Ik kan me nog goed herinneren hoe op een stormachtige winteravond de verkoper aan onze deur klopte. De cursus kostte 160 dollar, die mijn vader betaalde. Ik had verder niets om handen na mijn afstuderen. Ik had niet altijd het goede materiaal om mee te tekenen. Soms kon ik me niet meer dan twee vellen fatsoenlijk tekenpapier veroorloven. Ik had zelden goed papier, maar toch zat ik altijd te tekenen."

Schulz probeert vruchteloos wat tekeningen te verkopen aan verschillende bladen. In 1943 moet hij het leger in. Tijdens zijn opleiding sterft zijn moeder aan kanker. 'Een verlies dat ik nooit te boven ben gekomen", aldus Schulz. Hij wordt naar Europa gestuurd. Een vreselijke ervaring voor de jongeman die altijd een beschermd leventje genoot bij zijn ouders in St. Paul. Als hij na de oorlog thuiskomt, probeert hij van alles om werk te vinden.

„Op een dag klopte ik aan bij een katholiek stripblad in St. Paul. Ik liet er mijn werk zien. De man zei dat hij mijn lettering erg goed vond. Daarop werd ik aangenomen als letteraar. Anderen zaten er strips te tekenen. Ik kreeg hun originelen 's avonds mee naar huis en moest de teksten invullen. Soms kreeg ik 's middags een telefoontje en dan zei mijn baas: 'Sparky, er liggen hier vijf pagina's klaar die morgenochtend af moeten zijn.' Ik heb het nooit vervelend werk gevonden. Het was een goede oefening."
In die periode lukt het hem een wekelijkse strip te verkopen aan het plaatselijke St. Paul Pioneer Press. „Op een dag verkocht ik wat cartoons aan het katholieke stripblad. Op een ervan stond een jongetje die verdacht veel leek op de latere Schroeder, met een honkbalknuppel in zijn handen. Hij zei tegen een meisje die verdacht veel leek op de latere Peppermint Patty: 'Ik denk dat ik van je zou kunnen leren houden, Judy, als je slaggemiddelde wat hoger lag.'
Een collega zei toen tegen me dat ik meer cartoons met die kinderen moest tekenen. *'They are pretty good'.* Hierna maakte ik een tijdlang alleen maar cartoons met kinderen. Toen ik er voldoende had, wist ik ze als wekelijkse pagina te verkopen aan de St. Paul Pioneer Press onder de naam *L'ill Folks."*

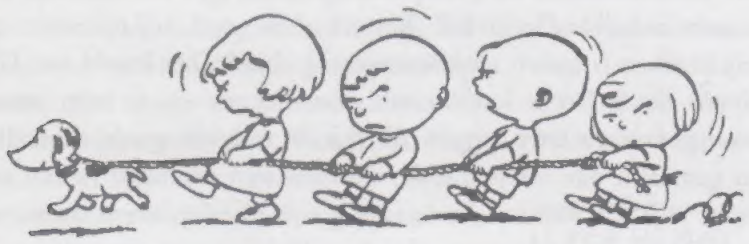

L'ill Folks, de voorlopers van Peanuts.

Na dit twee jaar lang te hebben gedaan, vraagt Schulz om een betere plek voor zijn strip in de krant, of om een dagelijkse plaatsing. Daarnaast wil hij opslag. „Toen ik niets van dat alles kreeg, ben ik opgestapt."
In het voorjaar van 1950 krijgt hij een brief van Jim Freeman, de directeur van United Feature Syndicate. Hij is geïnteresseerd in *L'ill Folks.* Schulz stapt in de trein naar New York met een map vol nieuwe cartoons en tevens een strip die hij heeft gemaakt. „Ik was wat vroeg voor de afspraak en zei tegen de receptioniste dat ik nog niet had ontbeten. Ik ging even de stad in en liet mijn tekenmap achter. Toen ik terugkwam, was er al door mijn werk gesnuffeld. In de tijd dat ik even weg was geweest, hadden zij al besloten dat ze veel liever de strip wilden publiceren dan de cartoons. Ik was verrukt, want een strip vond ik veel leuker om te maken." Zodoende verschijnt op 2 oktober van dat jaar de eerste aflevering van *Peanuts.*
In een biografie over zijn leven, schrijft Rita Johnson over Schulz: 'Hij is in staat om achter zijn tekentafel en in alle ernst een nare gebeurtenis uit zijn vroegste jeugd op te roepen. Niet alleen de herinnering, maar ook het gevoel dat daarbij hoorde. Voor hem is er geen verschil tussen volwassenheid en de kindertijd. Iemand die zijn oeuvre opbouwt rond het skelet van zijn eigen

leven, is niet het type man om in vreugde terug te kijken op het verleden.'
Als Schulz aan deze passage uit zijn biografie herinnerd wordt, moet hij lachen. „Het is niet iets waar je bewust mee bezig bent. Je probeert als striptekenaar gewoon die plaatjes te vullen. Je moet iets goeds maken voor de maandag en daarna voor de dinsdag en daarna voor de woensdag. Ik geloof niet dat ik gevoeliger ben dan de meeste mensen. Ik beheers gewoon een handigheidje om memorabele oneliners te verzinnen."

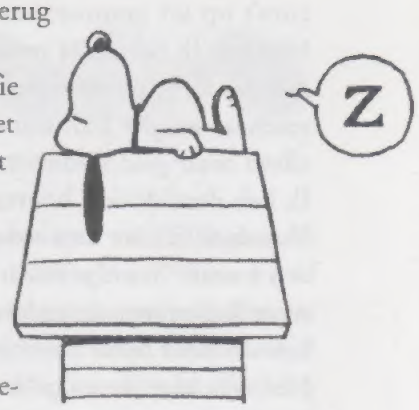

Snoopy's hok: nieuwe stijl.

In de loop der jaren is *Peanuts* wel milder geworden. In de jaren zestig maakte Schulz nog een strip als deze: Lucy schrijft op straat dat 'Charlie Brown een enorm hoofd heeft'. Als Charlie Lucy vraagt waarom ze dat heeft gedaan, antwoordt ze dat ze alleen maar eerlijk is. In het laatste plaatje zegt Charlie dat hij in ieder geval haar oprechtheid waardeert.
„Zoiets zou ik nu niet meer maken", zegt hij. „Ik ben nu oud en veel milder dan destijds. Laatst kwam er een reclamebureau met een idee waarin Lucy roept: *'Good grief, Charlie Brown'.* Toen ik dat zag, realiseerde ik me dat ik haar dat al dertig jaar niet meer had laten zeggen. Die reclamemaker speelde in op een periode in *Peanuts* die al jaren is afgesloten. Dat is ook de reden waarom niemand mijn strip ooit zal kunnen overnemen. De strip heeft zich samen met mij verder ontwikkeld. Een nieuwe tekenaar zou hooguit iets kunnen maken wat lijkt op de *Peanuts* van nu, maar die ander ben ik niet.
Weet je wat af en toe erg demotiverend is? Als iemand tegen me zegt; 'Oh, tekent u die strip nog steeds helemaal zelf?' Hier zit ik dan iedere dag, hard ploeterend om de strip iedere keer een beetje beter te maken. En dan vraagt iemand je zoiets…"

Ach, u bent de best betaalde stripmaker ter wereld.

„Absoluut. Daarover verkneukel ik me wel eens. Soms als ik een artikel lees over een succesvolle cabaretier of zo, die 9 miljoen boeken heeft verkocht, dan denk ik: *'Peanuts* wordt dagelijks gelezen door 200 miljoen mensen.' Niemand in de wereldgeschiedenis heeft ooit 200 miljoen lezers per dag gehad *(lacht).*
Maar succes vergoedt niet alles. Je kunt enorm succesvol zijn op een bepaald gebied, terwijl er nog genoeg mensen zijn die nooit van je hebben gehoord omdat ze nooit strips lezen. Strip is low art.
Een striptekenaar heeft geen totale vrijheid. Zijn werk moet nu eenmaal worden gepubliceerd. Een kunstenaar kan doen en laten wat hij wil. En als er geen galerie in zijn schilderij geïnteresseerd is, wat dan nog? Hij heeft het in ieder geval gemaakt. Maar als een strip niet wordt gepubliceerd en dus niet door anderen kan worden gelezen, wat is dan het nut? Tenzij je je tekeningen thuis aan de muur wilt hangen. Dus moet je als stripmaker altijd rekening houden met de redacteur van de krant waarin je wordt afgedrukt. Al moet ik het natuurlijk ook niet overdrijven. Het is niet zo dat ik hierdoor mijn beste werk niet kon maken."
In het verleden is Schulz een paar keer in aanvaring gekomen met zijn afnemers om de inhoud van *Peanuts.* De beroemdste keer was toen hij in 1968 voor het eerst een negerjongetje, Franklin, in zijn strip opvoerde. „Ik werd gebeld door de directeur van het stripsyndicaat. Hij vond het niet erg dat ik Franklin liet meespelen, maar had moeite met een scène waarin Charlie Brown hem uitnodigt bij hem thuis te komen spelen. Ik weigerde er iets aan te veranderen en dreigde desnoods met opstappen, waarna de discussie eindigde.
De syndicaten waren in die tijd (en dat zijn ze misschien nog steeds wel) doodsbang voor de redacteuren bij de kranten waaraan zij je strip verkochten. Ze wilden nooit iets doen om de klant te ontrieven. Het is nu eenmaal een harde zakenwereld. Verkopers worden er in hun

Eerste optreden van Franklin.

auto's op uit gestuurd om de strips van de syndicaten aan de man te brengen. Ik heb altijd medelijden gehad met die vertegenwoordigers. Zij zijn *out there,* en moeten proberen die of die strip te verkopen terwijl de tekenaar weigert zich aan te passen. Tekenaars beseffen niet altijd dat ze alleen maar geld verdienen dankzij die vertegenwoordiger.
Ik heb destijds ook brieven gehad van dagbladen uit het zuiden van de Verenigde Staten. Een redacteur schreef me het niet erg te vinden dat ik een zwarte hoofdpersoon had, maar vroeg of ik hem alsjeblieft niet meer samen met de andere kinderen in het klaslokaal wilde tekenen. Ik heb die brief nooit beantwoord."
Het was niet de enige keer dat hij met zijn werkgever in aanvaring kwam. Zo waren er de eeuwige ruzies over het geld en de rechten. Uiteindelijk heeft Schulz afgedwongen dat hij de volledige artistieke vrijheid kreeg over *Peanuts.* En dat hij een hoger percentage kreeg uit de enorme opbrengsten van zijn werk.
„Toen ik mijn eerste contract tekende, dacht ik dat het eerlijk was. Nu denk ik daar wel anders over. Maar ja, zo gaan de dingen nu eenmaal. Als je naar Hollywood vertrekt voor een filmcarrière, moet je ook dat lullige rolletje als ober accepteren, anders krijg je helemaal geen rol. Dus neem je het maar aan, verdien je 40 dollar en dat is dat. Je hebt geen keuze. Je moet er mee leren omgaan en jezelf er bovenuit zien te werken.
Directeuren van stripsyndicaten zijn geen slechte mensen. Zij investeren tenslotte een hoop geld en hun reputatie om jouw strip aan de man te brengen. Striptekenaars zijn berucht om de deadlines die ze niet halen, of om de wisselende kwaliteit van hun werk. Dat is een risico voor het syndicaat. Het enige wat ik ze achteraf kwalijk neem, is dat er in het contract geen clausule stond dat het na twee of drie jaar open kon worden gebroken. In plaats daarvan kreeg het syndicaat bij succes van je strip een optie voor nog eens vijf jaar. Vijf jaar! Maar je tekende zo'n contract of je kreeg helemaal niets. Pas als je zo goed wordt dat niemand je als striptekenaar kan vervangen, wordt je positie sterker. Je kunt opstappen. Dat is een machtsfactor die de tekenaar wel heeft en het syndicaat niet. Zij zijn in zekere zin ook van jou afhankelijk."
Peanuts speelt zich af in een vrij abstracte wereld. Zo abstract, dat de introductie van een volwassene in de strip de hele wereld volgens Schulz zou doen instorten. „Je kunt geen volwassene gebruiken in een wereld waarin een hond op zijn hondenhok net doet of hij in een luchtgevecht is gewikkeld met de Rode Baron," vertelt hij.
„Toen ik met Peanuts begon, ging het nog over kleine kinderen die dingen doen die bij kleine kinderen horen. Later is dat veranderd. In de begindagen experimenteerde ik nog wel eens met een stem die van buiten het kader kwam, maar daar ben ik snel mee gestopt. Waar het in de strip om draait, is dat de kinderen het gedrag van Snoopy normaal vinden. Maar het is natuurlijk absurd dat een hond voortdurend bovenop een puntdak ligt. In de eerste strips tekende ik het hondenhok nog van vooraf gezien. Maar toen was het te veel een hondenhok. Nu teken ik het hok van de zijkant, zodat de lezer er niet over na hoeft te denken waarom Snoopy er niet vanaf valt als hij bovenop het dak op zijn typemachine zit te tikken. De kinderen in de strip denken er ook niet over na."

Behalve deze natuurkundige onmogelijkheid, denken de kinderen in de strip ook niet na over Snoopy's gedrag. „Ze praten niet met elkaar, maar ze denken naar elkaar. De kinderen begrijpen waar hij mee bezig is, zonder dat ze precies weten wat hij denkt. Kinderen vertonen ander gedrag als hun ouders er niet bij zijn. In de belevingswereld van een kind is het niet raar dat Snoopy en Woodstock gaan kamperen. Maar zodra er een volwassen personage in mijn strip zou rondlopen, spat die hele belevingswereld uit elkaar.
Daarnaast is er nog een hele praktische reden waarom ik nooit volwassenen gebruik. Ze passen simpelweg niet in de plaatjes. Toen ik met *Peanuts* begon, kreeg ik de ruimte van vier luchtpostzegels. Ik had beperkte ruimte om kinderen te tekenen, dus liet ik het camerastandpunt zakken. Ik heb hen nooit van bovenaf getekend, vanuit het blikveld van een volwassene."

U hebt eens gezegd een hekel te hebben aan een te karikaturale tekenstijl.
„Tekenen is heel belangrijk. Je moet er een gevoel voor vormgeving voor hebben, zodat de plaatjes aangenaam zijn om naar te kijken. Daarom is bijvoorbeeld Bill Watterson zo goed, hij tekent zo mooi. Strips maken is boven alles vormgeving. Neem het hoofd van Charlie Brown. Als ik het te karikaturaal zou maken, zou ik hem nooit iets gevoeligs kunnen laten zeggen. Als je kijkt naar alle goede strips die ooit zijn gemaakt, dan zie je dat die allemaal zijn getekend in een relatief rustige stijl. Zo kan iets heel grappig zijn of juist intens triest, zolang het maar niet te extreem getekend is. Het ligt er maar net aan wat je wilt met je strip."
Veel beroemdheden hebben *Peanuts* geprezen om de soms niets ontziende grappen die de hoofdpersonen over elkaar maken. Striptekenaar Al Capp zei ooit dat de hoofdpersonen zo verrukkelijk waren omdat het gemene etterbakjes zijn, erop gebrand elkaar pijn te doen. De schrijver Umberto Eco schreef in een voorwoord van een Italiaanse *Peanuts*-uitgave: 'Deze kinderen raken ons, omdat het eigenlijk monsters zijn. Ze zijn de monsterlijke, kinderlijke verkleiningen van neuroses die de moderne burger in de geïndustrialiseerde samenleving heeft.'
„Eerlijk gezegd weet ik niet of hij gelijk had", zegt Schulz hierover. „Gewoon, omdat ik geen idee heb wat hij bedoelde. Weet je, toen ik klein was kon ik nooit gewoon naar het speelveld gaan om lol te trappen. Dat kon alleen als we met een groep waren, zodat we konden honkballen. Zo niet, dan waren er altijd wel andere kinderen die alles moesten verpesten. Dus speelde je maar in de buurt van je eigen huis. Bij het speelveld hingen altijd grotere en gemenere kinderen rond. Ik verafschuw die bullebakken. Ik haatte ze als kind en ik haat ze nog steeds.
Ouders en leraren zouden beter op moeten letten wat er met hun kinderen gebeurt. Een van mijn kleinkinderen kwam onlangs huilend thuis. Een of andere *so-and-so* boog steeds zijn vingers naar achteren. Dat doet pijn. Op zo'n moment kun je niet net doen of het allemaal wel goed komt. Dat komt het niet. Dat ettertje zal door gaan met pesten, net zolang totdat er een vinger breekt.
Ik kan me nog herinneren hoe mij dochter ooit thuis kwam van de lagere school en klaagde over een klasgenoot die bij alle meisjes de rok omhoog trok. Ik vroeg of hij dat ook bij haar had gedaan. 'Nog niet', zei ze. 'Als hij het wel doet, schop je hem maar in z'n maag', antwoordde ik. De volgende dag kwam ze thuis en zei triomfantelijk dat ze mijn raad had opgevolgd. Nu was mijn dochter het type dat geen hulp nodig had. Zij liet zich door niemand op de kop zitten. Maar lang niet alle kinderen zijn zo. We moet dan ook heel voorzichtig met ze zijn en ze te allen tijde beschermen."

Gary Groth

Bovenstaand artikel is een gecomprimeerde versie van een uitgebreid interview dat is gepubliceerd in The Comics Journal nummer 200 (december 1997), ter gelegenheid van Schulz' 75ste verjaardag.
Vertaling en bewerking: Hans van Soest.

PrikBord

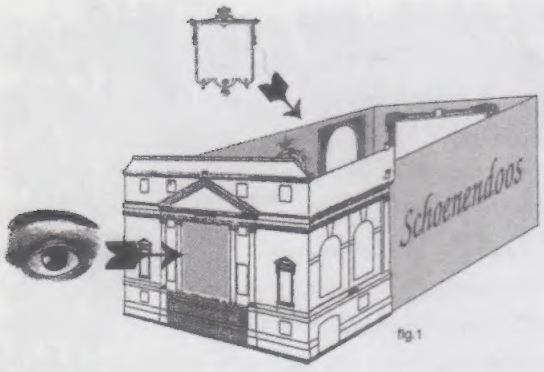

Dat het tobben blijft met de institutionalisering van de strip in Nederland blijkt nu al een tijdje uit de onmacht van zowel het Groningse stripmuseum als het Centrum voor het Beeldverhaal. De mannen van De Stripper waren het wachten beu en heben een poster annex bouwpakket gezeefdrukt van het Stripmuseum getiteld: **Bouw je eigen stripmuseum**. Het enige wat je nodig hebt om minischilderijtjes van Mark Hendriks, Mark Retera, Alex Turk e.v.a. permanent thuis te kunnen exposeren, zijn een schaar, lijm en een schoenendoos. De posters zijn (wegens portokosten) alleen per vijf exemplaren, *f*6,50 per stuk, te bestellen. Informatie is te verkrijgen bij Rob Derks 024-3732531 of via internet zzrob@cistron.nl GZ

Oké, het is een beetje alsof de Stones nóg een keertje gaan toeren, maar toch maakt de doorstart van het legendarische Franse maandblad **Hara-Kiri** nieuwsgierig. Het blad - opgestart in 1960 - heeft nog steeds een magische klank, dankzij de volslagen losgeslagen humor die onder meer Willem, Reiser en Vuillemin onder het motto "dom en gemeen" over hun publiek uitbraakten. De eerste *Hara-Kiri* nieuwe stijl verscheen begin maart tegelijkertijd in de kiosken en op www.hara-kiri.com. TD

Na Robert Crumb, die afgelopen januari eregast was, zal het **stripfestival van Angoulême** in januari 2001 een vrouwelijke grootmeester van de satirische strip als "president" krijgen. De keuze van de jury viel dit jaar op **Florence Cestac**, hier te lande vooral bekend dankzij *Het midlife-monster,* een bijtend relaas over oude bokken en groene blaadjes. Cestac krijgt de Grote prijs van Angoulême voor haar hele oeuvre, waaraan volgend jaar een grote overzichtstentoonstelling gewijd zal worden. Verder boog de jury zich over de stripproductie van het afgelopen jaar. Uit de boekenberg - in 1999 verschenen in Frankrijk volgens het vakblad *Livres Hebdo* maar liefst 1055 nieuwe titels, dat zijn er bijna drie per dag - kozen zij het tweede deel van **Ibicus** van Pascal Rabaté, een stripbewerking in nerveuze penseelstreken van de roman van Alexis Tolstoï, als het beste Franstalige stripboek van het jaar. Andere zogeheten Alph-Arts gingen naar: **Passage en douce** (beste strip van niet-Franse origine; een reisverslag gemaakt door de momenteel in Tilburg woonachtige Helena Klakocar), **L'Ascension de Haut-Mal 4** (beste scenario), **De snelheidsbegrenzer** (aanmoedigingsprijs), **Blotch** (humoristische strip), **Lanfeust van Troy 7** (beste jeugdstrip 9 - 12 jaar) en **Le vent dans les saules** (publieksprijs; een dromerige bewerking van *The wind in the willows* door Michel Plessix). Een overzicht van álle uitgereikte Alph-Arts staat te lezen op www.bdangouleme.com. TD

De Rotterdamse Bibliotheek heeft besloten dat het **Stripdocumentatiecentrum** mag verhuizen! Jawel, helemaal van de eerste naar de vierde verdieping. Swarte, Toonder en alle andere stripmakers komen volgens de beleidsmakers beter tot hun recht tussen de informatie over kunstschilders, fotografen en architecten. De Negende kunst is vanaf heden een onderdeel van de Kunstafdeling van de Centrale Bibliotheek aan de Hoogstraat te Rotterdam. Voor alle vragen over strips en hun makers kan men op doordeweekse dagen tot 21.00u terecht en op zaterdag van 10.00u tot 17.00u. Vanaf 26 september ook op zondag van 13.00u tot 17.00u. Voor verdere informatie: 010-2816199 of kunsten@bibliotheek.rotterdam.nl. Verder is het mogelijk om via internet in de catalogus van de bibliotheek te zoeken: http://www.bibliotheek.rotterdam.nl (KW)

Na een slepend conflict over de organisatie van de **Stripdagen Haarlem,** is Huib van Opstal per 1 maart ontslagen als directeur van het Nederlands Centrum van het Beeldverhaal in aanbouw. Het bestuur was ontevreden over de vorderingen van zowel het centrum als over de voorbereidingen van de Stripdagen. Voorzitter André Testa is eveneens 'opgestapt'. Hij wordt opgevolgd door communicatieadviseur Wim van Luyken. Het bestuur is verder uitgebreid met Jaap Jong, directeur van de Nederlandse

Lees jij nou? Telefoonboek?
Comix 2000!
Comix 2000
2.048 pag. strips! 300 tek. uit 28 Lan. Een ijkpunt!!!! Hoe staat DE STRIP er voor anno het jaar 2000!
Hm. Vol met amateurs. Logisch. Echte tekenaars hebben het veel te druk om aan die opgeblazen Franse flauwekul mee te doen.
Geef mij maar het Tel.boe. 2000.
U zit ook nooit om een mening verlegen, hie chef?
Zo is dat, Pikkie.

SERIES

DE BEST VERKOCHTE STRIPS VAN DE MAANDEN JANUARI & FEBRUARI 2000

1 **Blake en Mortimer 14: Het Voronov-complot**
2 **Nieuwe avonturen van Roodbaard 32: Het pad van de Inka**
3 **Suske en Wiske 263: Het verdronken land**
4 **Lanfeust van Troy 7: Petaurussen verbergen zich om te sterven**
5 **Rik Ringers 62: Stripmoorden**
6 **Vasco 17: Rienzo**
7 **Jessica Blandy 17: Ik ben een moordenaar**
8 **Heinz 21: Smurfeneiland**
9 **Trollen van Troy 3: Als een vlucht Petaurussen**
10 **Gilles de Geus 8: De 7 provinciën**

In tegenstelling tot Blake en Mortimer is Roodbaard wel millenniumproof.

Gezien de grote hoeveelheid tekst hadden ze van de nieuwe Blake en Mortimer beter een gewoon leesboek kunnen maken.

OVERIG

De bloedbruiloft (Hermann/Van Hamme)	**1**
Glas en lood (Swarte)	**2**
Yoko Tsuno: De parel van de dageraad (Leloup)	**3**
Comix 2000 (Diversen)	**4**
From hell (Campbell/Moore)	**5**

De bloedbruiloft: Bij Dupuis stikt het van het "Talent".

De Zet-Lijst komt tot stand dankzij de volgende winkels: Het B-Gevaar, Balloon Express, De Boekenhalte, Eppo, Franka, Gilles de Geus, Gobelijn, Het land van langvergeten, Lambiek, Leidse Stripshop, Mieke's Striptiek, Noord, Paard van Troje, De Poort, Snoek, De Striep, 't Strippie.
Ook het commentaar is afkomstig van de deelnemende winkeliers.
De lijst "overig" bevat one-shots, tweeluiken en trilogieën

Vereniging voor Theatergezelschappen. Zij moeten de nodige expertise meebrengen bij het van de grond krijgen van het centrum.
Van Opstal wordt pas vervangen na de Haarlemse Stripdagen. Het bestuur is momenteel te druk met de organisatie van het festival om een opvolger te zoeken.
De bestuurscrisis is een tegenslag voor het stripcentrum in aanbouw. Woordvoerder Joost Swarte van de stichting Beeldverhaal Nederland kan niet zeggen wanneer het centrum zijn deuren zal openen. Dit stond oorspronkelijk gepland voor afgelopen najaar. Wel zal het pand aan het Heiligland 47 te Haarlem tijdens de Stripdagen op 3 en 4 juni open worden gesteld voor het publiek, zodat iedereen zich van de vorderingen kan vergewissen. HvS

Het heeft 52 edities moeten duren, maar van 18 tot en met 23 oktober komt het er dan eindelijk van: de Frankfurther Buchmesse wijdt speciale aandacht aan het betere stripboek. Onder de noemer **Fascination Comics** zal de meest prestigieuze boekenbeurs ter wereld het verbaasde uitgeefvolk bekend maken met het verschijnsel van de internationale *graphic novel.* Wellicht dat de algemene boekhandel dankzij dit initiatief weer wat koudwatervrees kwijtraakt als het gaat om de verkoop van getekende boeken. TD

Op 1 april had het **Algemeen Dagblad** een bijzondere editie. In navolging van *De Gazet van Antwerpen* werden die dag de foto's in de krant vervangen door tekeningen van diverse striptekenaars. Auteurs die mee deden aan het project waren onder andere (zo is ons althans gemeld bij het ter perse gaan van deze *ZozoLala,* dus hopelijk heeft zich in de tussentijd niemand ziek gemeld): De *Robbedoes*-tekenaars Cromheecke, Bailly, Bédu en Janry, en de Nederlanders De Jager en Van Tol. Iedere winkelier heeft vast wel een aantal exemplaren

Wie nied joe!

Hoe doen jullie dat toch, wordt ons weleens gevraagd. Hoe krijgen jullie met ijzeren regelmaat elke twee maanden een nieuwe Zozolala af? Wij vragen het ons ook weleens af. Hoe we het ook doen, wat minder hectiek zou prettig zijn. Dus: kun je ons bijstaan met wat redactionele taken, laat het weten. Journalistieke ervaring is niet per se vereist, nieuwsgierigheid, inzet en een bovengemiddelde passie voor strips wel. Help ZozoLala voortbestaan en reageer via postbus 344, 3720 AH, Bilthoven, of hvsoest@gpd.nl.

VLRQ

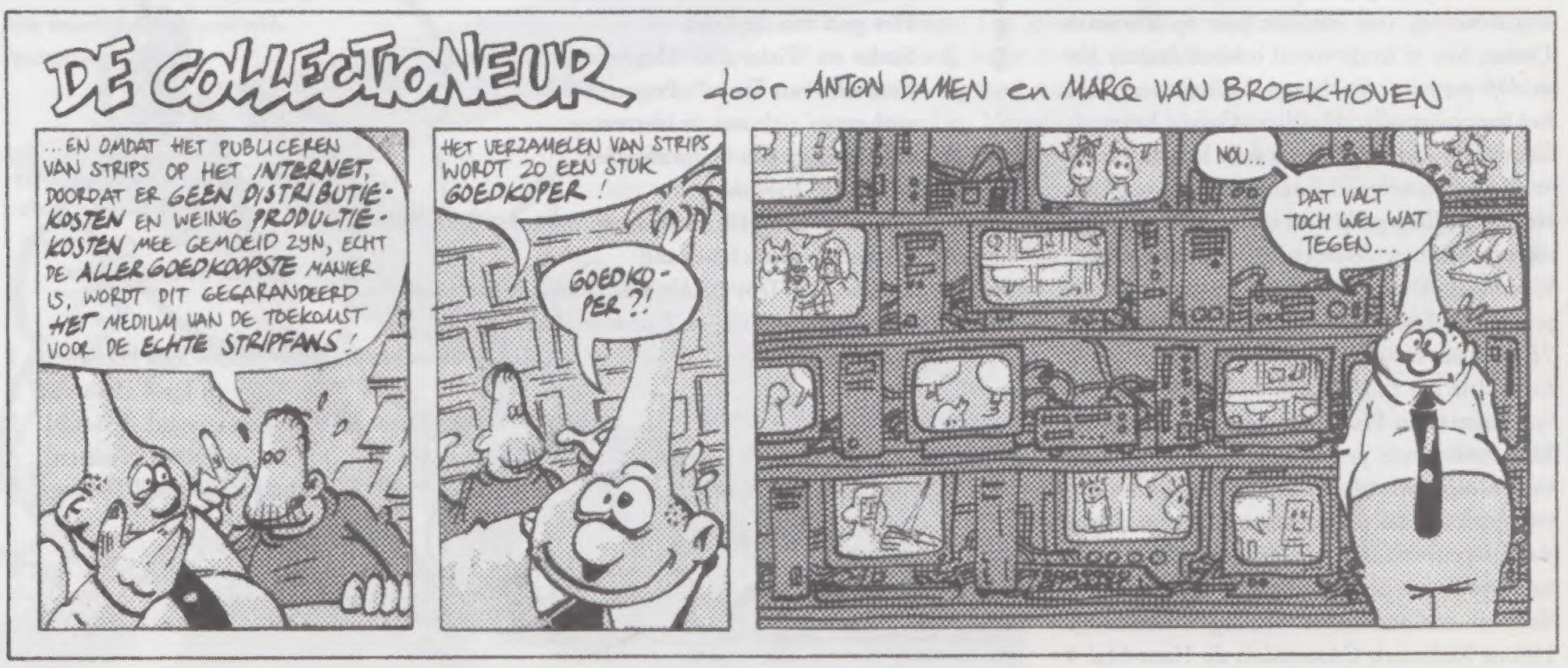
DE COLLECTIONEUR
door ANTON DAMEN en MARC VAN BROEKHOVEN
...EN OMDAT HET PUBLICEREN VAN STRIPS OP HET INTERNET, DOORDAT ER GEEN DISTRIBUTIE-KOSTEN EN WEINIG PRODUKTIE-KOSTEN MEE GEMOEID ZYN, ECHT DE ALLERGOEDKOOPSTE MANIER IS, WORDT DIT GEGARANDEERD HET MEDIUM VAN DE TOEKOMST VOOR DE ECHTE STRIPFANS!
HET VERZAMELEN VAN STRIPS WORDT ZO EEN STUK GOEDKOPER!
GOEDKOPER?!
NOU...
DAT VALT TOCH WEL WAT TEGEN...

ingeslagen voor de verkoop. Anders is de krant nog na te bestellen bij de documentatieafdeling van het *Algemeen Dagblad:* 0800-0555. HvS

ZozoLala heeft er een concurrent bij gekregen via het Internet. De organisatie **Strip2000** brengt iedere twee weken een nieuwsbrief uit die gratis is te ontvangen door een mailtje te sturen naar: strip2000@comic.com. Je krijgt dan iedere twee weken automatisch info in je elektronische brievenbus over stripfestivals, nieuwe uitgaven en andere actuele ontwikkelingen. HvS

Het Internet herbergt steeds meer leuke initiatieven. Zoals het online stripblad **CartooZine.** Wie beschikt over een goede computer en surft naar www.CartooZine.com kan zelf oordelen over het werk van de diverse tekenaars. De strips zijn Engelstalig, maar wat wil je ook als de hele wereld kan meelezen. Meer informatie bij Gerard Stroomer, Wadway 10a, 1687 PP te Wognum (dat schijnt in Nederland te liggen). E-mail: Gerst@multiweb.nl HvS

Wie kan zich nog de avonturen van het tekenfilmpersonage **Kwab, het cloecke nijlpaard** herinneren? Niemand waarschijnlijk, want hij was vooral populair in de tijd dat films nog geen geluid kenden. Tekenaar Stefan de Groot heeft een stripboekje gemaakt waarin hij Kwab, dat volgens de uitgebreide inleiding een creatie was van zijn opa, weer tot leven laat komen. *Kwab en de wereld van Watals?* heet dit prima getekende eerste deel. Het is een uitgave van Gopher Publishers en je kunt het voor *f*12,50 bestellen via internet www.gopher.nl GZ

Im memoriam Will

Op vrijdag 18 februari is Will (echte naam Willy Maltaite, 1927) overleden. Hij is 72 jaar oud geworden. Will debuteert in 1947 in het dan nog kersverse weekblad *Robbedoes.* Samen met generatiegenoten Jijé (van wie hij het vak leert), Franquin en Morris behoort hij tot de vaste kern van tekenaars in de beginperiode van het stripblad. Ze vormen de zogenoemde 'Bende van vier', die verantwoordelijk is voor de hoogtijdagen van het tijdschrift in de jaren vijftig.
In 1949 neemt hij de reeks *Baard en Kale* over, die is bedacht door Fernand Dineur. Op scenario van auteurs als Tillieux en Desberg tekent hij meer dan veertig albums van deze serie. Als afwisseling begint hij in 1970 samen met Franquin en Delporte de sprookjesachtige kinderstrip *Isabel.*
Eind jaren tachtig houdt Will het jeugdwerk echter voor gezien. *Baard en Kale* doet hij over aan het jongere stripduo Sikorski en Lapière en hij begint albums te maken voor de *Vrije Vlucht*-reeks van Dupuis. Hij bewijst een begenadigd aquarellist te zijn en gooit hoge ogen met de albums *Liefde in het spel* en *De 27ste letter.*
Het werk van Will moet niet worden verward met dat van zijn zoon Eric Maltaite, die onder meer de strip *Agent 421* maakte. Met het heengaan van Will is een van de laatste voormannen van de gouden *Robbedoes*-periode overleden.

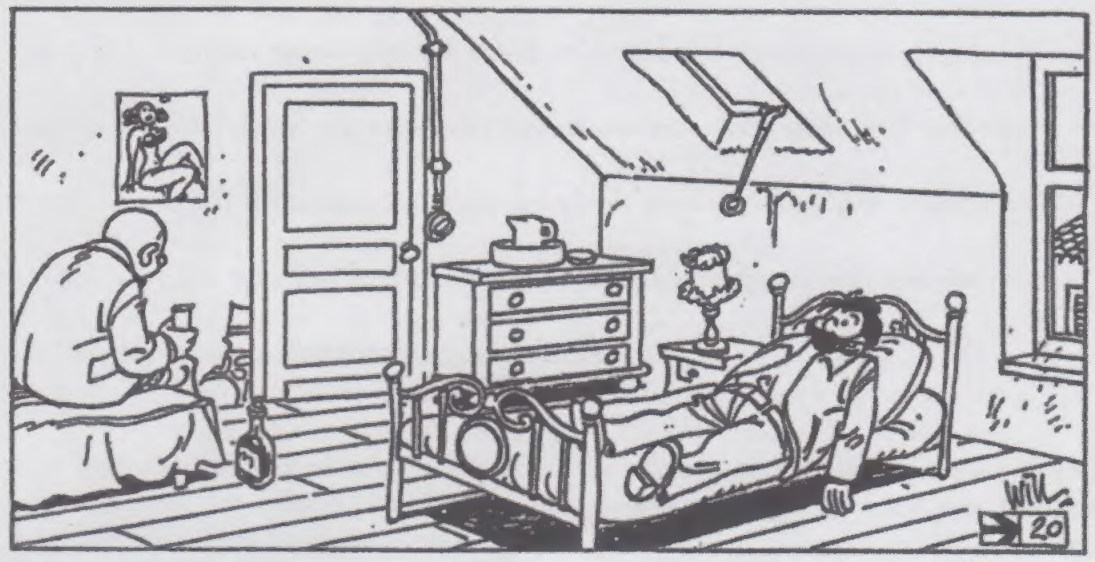

Agenda

Nog te zien **tot 11 juni**: een groot overzicht van **Charles Schulz**' *Peanuts*. Nog **tot 21 mei**: tekeningen van stripmakers die op scenario van wijlen **Greg** hebben gewerkt. Dit alles in het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, 02 - 219 19 80.

Leuk en leerzaam, zo prijst het Rijksmuseum van Oudheden de expositie **Asterix en Europa** aan. Nog te zien **tot en met 1 oktober**. Rijksmuseum voor Oudheden, Rapenburg 28, Leiden, 071 - 516 31 63, www.rmo.nl.

Zaterdag **15 april** signeren **Hanco Kolk en Peter de Wit** hun nieuwste *Gilles de Geus*-album *De 7 Provinciën* in de Rotterdamse boekhandel Donner. Op de stripafdeling (nivo 7) zitten zij vanaf 14.00 uur klaar voor iedereen die hen wil complimenteren met hun jongste juweeltje. Donner, Lijnbaan 150, Rotterdam.

Wie alvast wat wil warmdraaien voor de stripevenementen tijdens de Haarlemse Stripdagen, kan **vrijdagavond 26 mei** vanaf zes uur terecht bij Galerie Lambiek. Daar vindt dan de opening plaats van een expositie van het werk van **Jim Woodring**. Woodring is vooral bekend als de schepper van de wondere wereld van *Frank*; ook zal veelkleurig vrij werk van de kunstenaar te zien zijn. **Tot half mei** biedt Lambiek nog een keuze uit het werk van **Johan de Moor**, met een sterk accent op zijn voorliefde voor Afrika. Galerie Lambiek, Kerkstraat 78, Amsterdam, 020 - 626 75 43, www.lambiek.net.

Niettegenstaande het organisatorische gerommel rond de **Stripdagen Haarlem, 3 en 4 juni** (zie elders in dit nummer), gaat het festival gewoon door. Op het marktplein zal weer een grote tent verrijzen waar uitgevers en winkeliers hun waar tentoonspreiden. In tegenstelling tot voorgaande edities van het festival heeft de beurs geen dependance in het Gymnasium, maar in de zogenoemde Fietsz'nfabriek aan de Spaarne.
Verder gaan natuurlijk de nodige exposities van start. Van 15 april tot en met 12 juni toont de Vleeshal *Kuifje in het Verre Oosten,* een expositie met 36 originele pagina's uit *De blauwe lotus,* een van de beste albums van Hergé. Info: Franshalsmuseum@wxs.nl.
Verder organiseert *Zone 5300* een expositie met twintig beeldend kunstenaars die een hommage brengen aan hun favoriete stripfiguur in de Vishal. Het Teylers museum houdt een overzichtstentoonstelling van het werk van Piet Wijn, Galerie Année toont werk van Mattotti en in het Patronaat voert het Noord-Hollands Philharmonisch Orkest een operaproject uit rond het thema 'strip'.
Meer informatie is te verkrijgen via Postbus 132, 2000 AC, Haarlem. Beurshandelaren die een stand willen reserveren, kunnen bellen met: 020-6852229.

De lichaamssappen van Ole Comoll

Tijdens de Turnhoutse Stripdagen ijsbeerde Ole Comoll Christensen verdrietig over de beurs. Zijn nieuwe album zat, zoals zoveel stripboeken, vast bij de Engelse douane. Er hoeft maar een passage met bloot of bloed in te zitten of de Engelsen slaan op tilt. Een stripboek dat zulke intercontinentale hindernissen moet nemen, verdient meer aandacht. De voormalige arts heeft met volle overgave en dito humor een onderwerp gekozen dat door geen enkele andere stripauteur eerder in beeld is gebracht. Actie- en sciencefictionstrips zijn beeldend genoeg wanneer het bloed en bloot betreft, maar subtiliteit is meestal ver te zoeken. Een interview met de maker van **Excreta: Stories of bodily fluids,** ***een album met opmerkelijke verhalen over het menselijk lichaam. Voor wie alvast een voorproefje wil: in de tweede Zone 5300 van dit jaar staat het verhaal*** **Liberty Fernando** ***zowaar in full color.***

Breng je je dagen in eenzaamheid als zelfstandig tekenaar door of heb je een andere oplossing gevonden?

Overdag werk ik bij de tekenstudio Gimle. Dat is de oudste van de drie in Kopenhagen gevestigde studio's. Mijn hele leven woon en leef ik trouwens al in Kopenhagen. Op dit moment werken we met ongeveer dertien medewerkers in vrijwel alle stijlen. Disney, klare lijn, politieke krantenstrips, Amerikaans getinte comics en alles wat op de een of andere manier met strips te maken heeft, passeert onze werktafels. Opmerkelijk is dat ik op dit moment de enige undergroundtekenaar ben.

Mijn eerste tekeningen hadden alles te maken met sciencefiction en werden dan ook in sciencefictiontijdschriften gepubliceerd. Na het illustratiewerk ging ik over op strips en mijn eerste verhaal werd in 1981 gepubliceerd. Later dat jaar werd het tweede verhaal opgenomen in een bloemlezing van Deense stripmakers.

Fragment uit Excreta.

Op welk moment ben je volgens je eigen gevoel doorgebroken als striptekenaar?

Met mijn eerste album *Mayday Mysteries* dat ik in 1991 samen met Niels Sondergaard maakte. Niels was verantwoordelijk voor het scenario, ik voor de tekeningen en inkleuring. Het verhaal is een mix van SF, politieke satire en een *hardboiled* detectiveverhaal. Dit eerste album uit de reeks *De Dimensionale Detective* heeft in Denemarken trouwens meerdere prijzen gekregen. Inmiddels zijn we hard aan de slag met deel drie: *The Third Eye*. Deze keer heb ik ook een gedeelte van het scenario voor mijn rekening genomen. Deze serie is door Carlsen zowel in Duitsland als in Noorwegen op de markt gebracht.

Heb je bewust toegewerkt naar een carrière als striptekenaar, of ben je er bij toeval ingerold?

Vanaf de basisschool teken ik al. Hoewel ik ben blijven tekenen, heb ik me eveneens als arts gevestigd. Het tekenen deed ik erbij als een uit de hand gelopen hobby. Pas in 1996 kwam ik tot de ontdekking dat ik mijn werk als arts niet meer goed kon uitoefenen. Als medicus ben je moreel verplicht dag en nacht met je werk bezig te zijn. Na de gesprekken met de patiënten ligt de nodige lectuur op je te wachten die, wil je bijblijven op je vakgebied, gelezen moeten worden. Aan het einde van mijn zoveelste medische onderzoek kwam ik tot de ontdekking dat dit werk mij niet de voldoening gaf die ik ervan verwachtte. Een baan louter en alleen voor het inkomen is

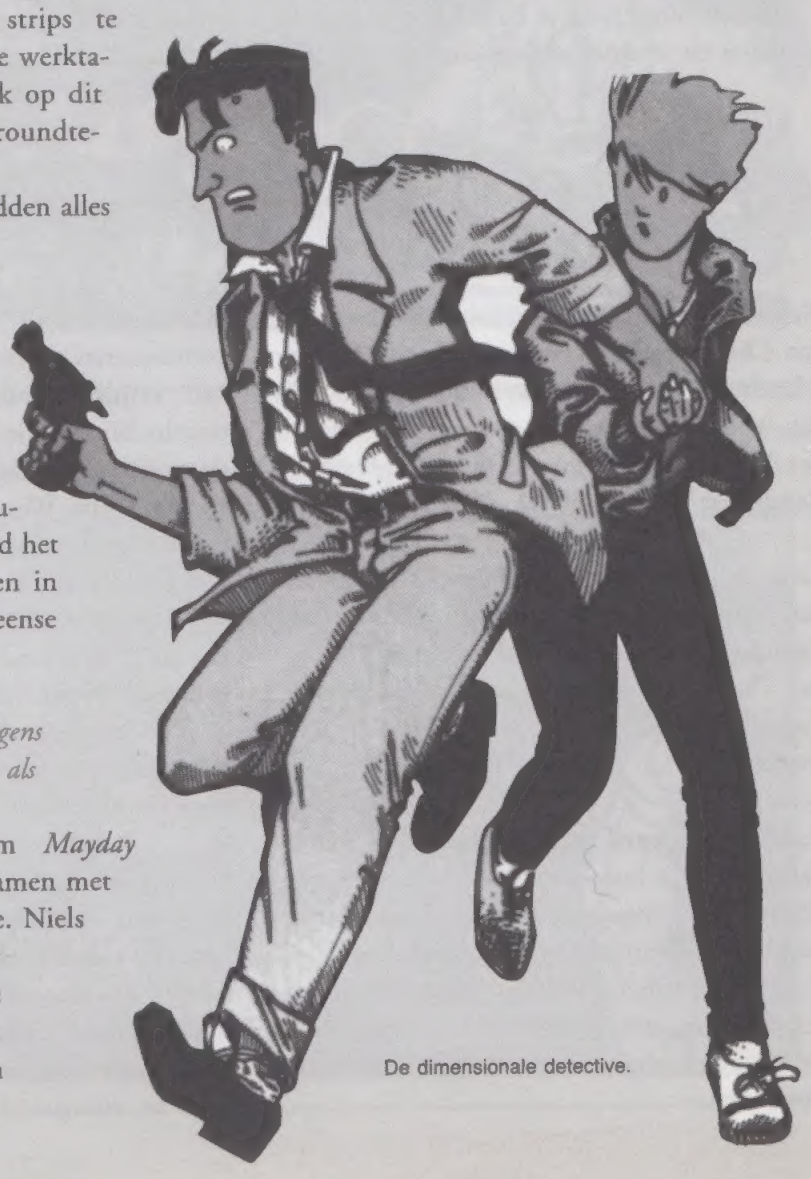

De dimensionale detective.

Christensen

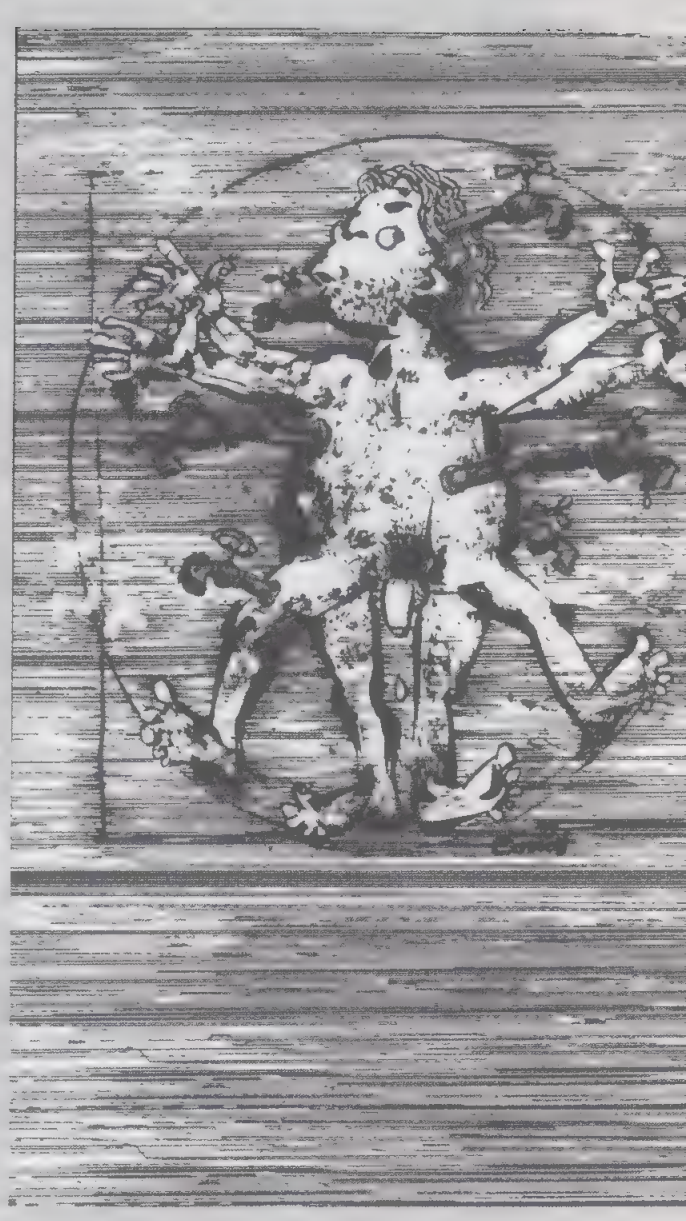

iets dat ik niet mijn hele leven zou volhouden. Van de ene op de andere dag stoppen met werken was niet mogelijk. Ik heb een gezin te onderhouden. Het tekenwerk begon wel vruchten af te werpen, maar nog niet voldoende om van te kunnen leven zonder bijbaantjes.

Een sprong in het diepe of was het mogelijk om vangnetten te spannen?

Via een vriend ben ik begonnen met het vertalen van Engelse films voor de Deense televisie. Films als bijvoorbeeld *Glory* en *Frantic* heb ik bewerkt voor nasynchronisatie. Dat was leuk om te doen en het verdiende aardig. In die tijd heb ik geleerd om zo effectief mogelijk met taal om te gaan. Sommige stukken zijn niet letterlijk te vertalen en dan moet je goochelen met uitdrukkingen. De acteur kan zich in de Engelse taal directer en met minder woorden uitdrukken, krachtiger misschien. De Deense taal heeft meer woorden en complexere zinnen nodig. Verder is het belangrijk om een zin direct op het scherm te krijgen wanneer de betreffende acteur aan het woord is. Het praten moet synchroon lopen met de beelden. Het was een goede leerschool voor wat betreft het schrijven van scenario's. Behalve met het vertalen van films, heb ik me bezig gehouden met het ontwerpen van computerspelletjes voor Cd-rom. Verder heb ik een periode op de ontwerpafdeling van Lego gewerkt. Hier kon ik voldoende fantasie kwijt in het ontwerpen van achtergronden en nieuwe decors voor lego-onderdelen. Jammer genoeg is het ontwerpgedeelte naar Engeland verplaatst, dus dit werk staat op dit moment op een laag pitje.

Fragment uit Excreta.

Het album Excreta *is anders van opzet dan de* mainstream*-strips waar je tot nu toe aan gewerkt hebt?*

Het album is inderdaad in een totaal andere stijl uitgewerkt. Het was een uitdaging om voor zowel de tekeningen als het scenario verantwoordelijk te zijn. *Excreta,* dat eerst in het Deens verscheen en nu ook in het Engels bij uitgeverij Slab-O-Concrete, bestaat uit zeven korte verhalen. Ze hebben alles te maken met het menselijk lichaam. De hoofdrol is weggelegd voor de vloeistoffen die in het menselijk lichaam aanwezig zijn: bloed, sperma, zweet en maagsappen.

Het verhaal *Big Thirst* bijvoorbeeld, vertelt de geschiedenis van een man die gebeten is door een vrouwelijke vampier. Tot zijn grote schrik heeft hij geen behoefte aan bloed, maar is hij dol op moedermelk. Hij denkt het eeuwige leven te hebben, maar wordt met elke slok uit een volle borst jonger. Conclusie: hoogstwaarschijnlijk was de vampier zwanger.

Het was de bedoeling dat de verhalen tot verschillende genres zouden behoren. Zo komt er een thriller in voor, een horrorverhaal en een sprookje. Wanneer ik het had kunnen betalen, had de lezer er een CD bij gekregen met songs uit de zestiger en zeventiger jaren omdat daar in alle verhalen naar wordt verwezen.

De tekeningen zijn in zwart-wit en de lay-out is op alle pagina's hetzelfde. Een plaat is ingedeeld in zes shots die qua diepte en verhoudingen kunnen verschillen. Sommige grijseffecten zijn te danken aan oude penselen die een onregelmatig effect aan de lijnen geven. Het is een rommelige, chaotische undergroundstijl die ik niet in mijn sciencefictionverhalen kwijt kan, maar die perfect past bij deze sappige bloemlezing.

Dit onderwerp zal niet iedereen aanspreken. War voor reacties verwacht je van de lezers?

Sommige lezers zullen hun wenkbrauwen fronsen wanneer ze de rode draad in deze bundel ontdekken. Lichaamssappen zijn niet het meest eenvoudige en populaire onderwerp voor verhalen. Misschien zal de lezer zich bij tijd en wijle ongemakkelijk voelen bij dit al te herkenbare onderwerp. Juist doordat dit gegeven zo dicht bij mensen staat en ik er als arts dagelijks mee te maken had, heeft voor stimulering van mijn fantasie gezorgd.

Wil je nog een vervolg maken op deze bundel?

Mijn ideeën voor korte verhalen zijn onuitputtelijk en ik wil hier graag mee verder gaan. Maar het dagelijks brood heeft even voorrang. Dus werk ik op dit moment aan de decors voor de strip *Starman,* boekillustraties, tekeningen voor Donald Duck en vertaal ik comics voor uitgeverij Fahrenheit. ***Karin van Wylick***

ACACIALAAN

De stad Groningen is regelmatig goed voor verrassingen. In het inmiddels fameuze Comix 2000 *verscheen een verhaal van de 24-jarige Jan-Willem de Vries. Een tot nu toe buiten Groningen totaal onbekende illustrator. Bij de 'D' van De Vries presenteert hij in* Comix 2000 *een dromerig geschilderd verhaal dat eerder aan Zuid-Amerika doet denken dan aan het Noorden des lands. Een verhaal dat ook in stijl verschilt van het vele zwart-wit werk dat in* Comix 2000 *gepresenteerd wordt. De Vries werkt namelijk veel met verschillen in grijswaarden. Dat maakt zijn verhaal tot een rustpunt in de bundel. Naast zijn internationale debuut in* Comix 2000, *is zijn werk al ruim een jaar regelmatig terug te vinden in het Groninger undergroundblad* Gr'nn.

Je leek vanuit het niets in Comix 2000 te verschijnen?
"Ik hoorde dat ze bij L'Association tekenaars zochten voor het album. Je hoefde niet per sé een gevestigde naam in de stripwereld te zijn. Ik besloot toen goed mijn best te doen en een verhaal naar ze op te sturen."

Is wat je voor Comix 2000 *gemaakt hebt representatief voor je overige stripwerk?*
"Niet helemaal. Naast het feit dat ik normaal wèl met teksten werk, heb ik nu ander materiaal gebruikt. Gewoonlijk werk ik in full-colour met olieverf. Voor *Comix 2000* heb ik acryl gebruikt. Het voordeel van olieverf vind ik, dat je lekker kunt smeren en aan een plaatje kunt blijven werken. Bovendien komen de kleuren beter tot hun recht. Het nadeel is, dat het een behoorlijk arbeidsintensieve methode is. Het resultaat maakt echter veel goed, dus ik vind het niet echt een handicap. Daarna werk ik op mijn computer het plaatje bij door de kleuren aan te passen. In de praktijk komt het er op neer dat ik ze meestal lichter moet maken. De tekst scan ik apart en voeg die later aan het plaatje toe. Voor de vier pagina's die ik normaal aan *Gr'nn* lever, ben ik zo ongeveer een volle werkweek bezig."

Je stijl wordt wel vergeleken met die van het Avant Garde-stripblad Le cheval sans tête. *Spelen de strips van anderen een rol in je werk?*
"Eigenlijk niet. Ik moet bekennen dat ik zelf niet zo'n striplezer ben, maar als ik een album zou moeten noemen dat ik heel mooi vind, dan is dat *Het Uitstel* van Gibrat."

Je zegt zelf niet zo'n striplezer te zijn.
Waarom ging je dan toch zelf strips maken?
"Ik heb eigenlijk altijd al getekend. En ik las vroeger de *Donald Duck*. Vanaf mijn tiende ben ik zelf strips gaan maken. Ik had verhalen die ik wilde vertellen. Die kon ik natuurlijk ook gewoon opschrijven maar daarmee kon ik niet de hele voorstelling overbrengen. Vandaar dat het strips werden. Zo kwam ik op de opleiding tot illustrator terecht. Via vrienden van de academie rolde ik in de redactie van *Gr'nn*. En zo ben ik ook weer actiever strips gaan lezen."

Je volgde aan de kunstacademie een opleiding tot illustrator.
Waarom koos je er voor om niet in dat vak werk te zoeken?
"Ik werk nu parttime in een boekhandel. Ik vind dat zelf een mooie combinatie. Tekenen en schilderen is toch een eenzaam vak. Met mijn normale werk, kom ik zo toch nog onder de mensen. Bovendien heb ik zo de mogelijkheid om fotoboeken te bekijken waar ik weer ideeën voor decors vandaan kan halen."

Zijn die dan zo belangrijk in je werk?
"Ik probeer een evenwicht te vinden. Ik vind decors wel belangrijk, maar ze moeten niet de overhand krijgen boven de personages en het verhaal. Het verhaal mag geen vehikel voor mooie decors worden. Alhoewel het gedrag van iemand natuurlijk wel wordt beïnvloed door

de omgeving waarin hij zich bevindt. Dat gaat hand in hand. Kijk maar naar de invloed van de omgeving op het verhaal in spaghetti-westerns die in een Midden- of Zuid-Amerikaans landschap lijken te spelen. Zo'n omgeving heeft van zichzelf een avontuurlijke uitstraling."

Het verhaal dat je voor Comix 2000 *maakte,*
heeft een nogal filmisch karakter.
"Ik haal mijn ideeën uit films, foto's en muziek. Ik denk dat films eigenlijk wel de grootste invloed op mijn verhalen hebben. Mijn verhalen hebben beelden nodig. Als het aan mij lag, zou ik ook best een keer een film willen maken. Maar dat is een kostbare hobby waarvoor ik nu het geld niet heb."

Plannen voor de toekomst?
"Op dit moment werk ik aan een full-colourstrip die uiteindelijk zo'n honderd pagina's lang moet gaan worden. Maar zoals ik al eerder zei, mijn werkwijze neemt nogal wat tijd in beslag. Ik ben nu op pagina 25 en verwacht er nog wel één tot anderhalf jaar mee bezig te zijn. Het thema is een soort zoektocht van twee mensen, geen echte striphelden, meer strangers, buitenstaanders. Het plot geef ik liever nog niet weg, maar de werktitel is *Met onbekende bestemming....*"

Wanneer ligt het in de winkel?
"Ik heb tot nu toe nog geen uitgever voor het verhaal kunnen vinden. Daar kan ik dus nog geen zinnig woord over zeggen. Maar ik ben nog wel even met het album bezig, dus wie weet hoe de situatie over een jaar is."

Argé Nieuwenhuijzen

AAAA

Het Laatste Oordeel

Anahire: Het monster
Malnati & Ploy
Uitg. Arboris; 48 pl.; kleur
slappe kaft; *f* 12,95/BF 259

De bijzondere stad Anahire is aan de rand van een kloof gebouwd. Geen vijand kan zonder meer de stad overvallen. Deze vestingvorm zorgt er echter voor dat de bevolkingsgroei strak in de hand moet worden gehouden. Met jaarlijkse regelmaat vinden daarom rituele slachtingen plaats. Om deze doden wordt niet al te lang getreurd, want zij zorgen dat er ruimte is voor nieuwe geboorten. Het meisje Ananee heeft tegen alle regels in een naam ontvangen en verzet zich tegen de rigide gedragscodes van deze vreemde maatschappij.
De controlerende maatschappij als tegenstander van het individu is geen vernieuwend uitgangspunt voor een verhaal. Het scenario heeft een hoog Big Brother-gehalte en dan bedoel ik niet het televisieprogramma. De mannelijke machthebbers zijn schreeuwers en meelopers en de hoofdrollen zijn weggelegd voor twee kinderen. Volwassenen zijn duidelijk niet te vertrouwen, mannen noch vrouwen. Het meisje Ananee en de jonge kunstenaarsleerling Bati kijken met kritische ogen naar de verwrongen samenleving.
De tekeningen van Malnati treffen de juiste sfeer bij dit krankzinnige verhaal. De kostuums zijn barok en kleurrijk met allerlei vreemde, onnodige versierselen. In de grauwe straten van de stad zijn de personages bonte verschijningen, al zegt dat niets over hun gewelddadige en vreemde gedrag. De tekenaar goochelt regelmatig met het perspectief. De personages worden van boven, onder en opzij in beeld gebracht. Deze afwisseling zorgt voor wat actie in de soms verstilde beelden. Door de tatoeages en schilderingen op hun gezicht vervormen de uitdrukkingen van de mensen dermate dat het lijkt alsof men maskers draagt. De tekenstijl geeft het magere verhaal extra sfeer. *(Karin)*

Een Nachtegaal in de Stad
Janssen & Van Oudheusden
Uitg. Wonderland Productions;
44 pl.; kleur; harde kaft; *f* 29,90

Het debuut van Jéroen Janssen was vooral overdonderend door het feit dat de stripmaker vanuit het niets met *Muzungi – Sluipend Gif* in Haarlem de VSB-Hoofdprijs wist te verwerven. De commotie die deze onverwachte bekroning te weeg bracht, verhulde enigszins de kwaliteit en de kracht van het prijswinnende album. Anderhalf jaar later is nu zijn tweede album verschenen. In tegenstelling tot *Muzungi* is *Een Nachtegaal in de Stad* niet geheel van eigen hand, maar wordt het scenario geleverd door Pieter van Oudheusden.
Janssen en Van Oudheusden vormen een goede combinatie. De verhalen van de Rotterdamse schrijver kenmerken zich meestal door een sobere en strakke opbouw, wat een goed tegenwicht is voor de ronde, soepele tekenstijl van de Gentse tekenaar. Ook de plot van *Een Nachtegaal in de Stad* zit degelijk in elkaar. Het verhaal beschrijft een cruciaal moment in het leven van vier mensen die allen met elkaar verbonden zijn. Slechts een van hen, Kiki, zal zich daar echter uiteindelijk van bewust worden.
De schilder Istvan heeft een korte, maar heftige ontmoeting met Maryse. Deze is ongelukkig getrouwd met de overspelige zakenman Ludo. Kiki, zijn laatste verovering, is hotelreceptioniste en model voor Istvan. Beroepshalve ontmoet zij Maryse die de onverschilligheid van haar man zat is en hun woning verruilt voor een hotelkamer. Het web van relaties wordt op rustige wijze en volledig acceptabel uit de doeken gedaan. Het is daarom jammer dat Van Oudheusden zich in de begeleidende teksten te veel bedient van Gallisch geronk ("De sproeten in haar gezicht deden hem denken aan regendruppels in dorre grond."). Het past niet en doet afbreuk aan de secuur opgebouwde logica van de geschiedenis.
Gesteund door het degelijke scenario laat Jeroen Janssen zich van zijn beste kant zien. De Afrikaanse invloeden die in het tekenwerk voor *Muzungi* nadrukkelijk aanwezig waren, hebben een plaats gevonden in zijn stijl die rustiger is geworden zonder aan weelderigheid te hebben ingeboet. Het zachte blauw waarmee de platen zijn ingekleurd, verleent een aangename sereniteit aan de melancholieke tekeningen.
Tezamen met de kalme voortgang van het verhaal wordt daardoor de sfeer geschilderd van een klam en warm etmaal waarin mensen inderdaad besluiten nemen die ze zo lang al hebben uitgesteld.
Op de tekstuele schoonheidsfout na, is *Een Nachtegaal in de Stad* een prachtig stripverhaal geworden van een sterk striptandem. *(Jef)*

De avonturen van Blake en Mortimer: Het Voronov-complot
Juillard & Sente
Uitg. Blake en Mortimer; 60 pl.; kleur; slappe kaft; *f* 15,50

Sinds de dood van Edgar Pierre Jacobs in 1987 is *Het Voronov-complot* het derde album in de reeks *Blake en Mortimer*, dat niet meer door zijn bedenker is getekend. In 1990 verscheen het tweede deel van *De 3 formules van professor Sato*, dat nog naar een scenario van Jacobs werd getekend door Bob de Moor. Het album voorzag in een behoefte, omdat dit deel het vervolg vormde van een tweeluik, waarvan het eerste deel al in 1977 was uitgebracht. Als serie werd *Blake en Mortimer*, waarvan de delen na tientallen jaren nog altijd worden herdrukt, een te groot succes geacht om met haar schepper te sterven. Vele plannen en zes jaar later verscheen *De zaak Francis Blake*, met tekenwerk van Ted Benoit en naar een scenario van veelschrijver Jean van Hamme. Met die uitgave werd een serieuze poging gedaan om het commerciële succes van de reeks *Blake en Mortimer* voor de toekomst veilig te stellen. *De zaak Francis Blake* werd door de pers en door menig liefhebber van het werk van Jacobs kritisch onthaald, maar voldeed volledig aan de verwachtingen van de uitgever en het grote publiek: Het album was onmiddellijk een succes. Benoit had jaren geoefend op het imiteren van de gedetailleerde maar statische tekenstijl van Jacobs, en Van Hamme was er redelijk in geslaagd de Koude Oorlog-sfeer uit de oudere albums van de reeks te benaderen. Benoit en Van Hamme werken sindsdien aan een nieuwe aflevering, maar met name het tekenwerk schijnt zo langzaam te vorderen dat de uitgever heeft besloten een tweede team aan het werk te zetten. Deze tweede ploeg bestaat uit Yves Sente, voormalig hoofdredacteur van het weekblad Kuifje, en André Juillard, een zwaargewicht uit de generatie striptekenaars van de jaren tachtig/negentig.

Hoewel Juillard en Sente later zijn begonnen, zijn zij met *Het Voronov-complot* de equipe van Benoit en Van Hamme te snel af. Helaas is dat ook aan het album af te zien. Sente, die met *Het Voronov-complot* zijn eerste stripscenario aflevert, weet nauwelijks het niveau van een doorsnee-spionageverhaal te behalen en herinnert alleen in de breed uitgemeten tekstblokken aan het origineel van Jacobs. Daarbij zondigt hij behoorlijk wanneer hij de protagonisten van de strip een politiek commentaar op de toenmalige oprichting van de voorloper van de Europese Unie in de mond legt. Jacobs zou zich niet aan een dergelijke stellingname hebben gewaagd. Bovendien heeft de desbetreffende passage geen enkele functie voor het verhaal en dat zou voor Jacobs zeer zeker reden zijn geweest er niet over uit te weiden. De tekeningen van Juillard zijn vakkundig, maar de lijnen zijn te vet aangezet om voor een Jacobs-adaptatie door te kunnen gaan. Juillard heeft blijkbaar wel geprobeerd de stijl van Jacobs zo dicht mogelijk te benaderen, want het tekenwerk in *Het Voronov-complot* doet in niets denken aan het werk dat we van Juillard gewoon zijn. Kennelijk ligt de Jacobs-stijl Juillard niet echt goed en is het te betreuren dat zijn tekenwerk voor *Het Voronov-complot* daardoor af en toe oogt als dat van een tekenaar die net niet goed genoeg is. Eén blik op de weinig overtuigende omslagtekening volstaat om te zien dat Juillard niet de juiste persoon is om de grafische traditie van de oude *Blake en Mortimer*-verhalen voort te zetten. Dit wordt voor een deel gecamoufleerd door de inkleuring van Didier Convard, die er in slaagt de sfeer van de originele strips van Jacobs perfect op te roepen. Hij weet daarmee *Het Voronov-complot* nog enigszins te redden. Daarmee blijft de vraag wat je als striplezer – en wat de strip in het algemeen – moet met deze twijfelachtige reanimatie van een oude succesreeks. De uitgever (onderdeel van de Dargaud/Le Lombard-groep) stelt dat dergelijke kassuccessen onmisbaar zijn ter verzekering van het voortbestaan van de uitgeverij en het investeren in riskantere projecten, zoals het lanceren van albums van nog onbekende of beginnende auteurs. Daar valt tegen in te brengen, dat van de grote stripuitgevers juist de Dargaud/Le Lombard-groep niet erg opvalt als het om nieuwe initiatieven gaat. Op mij komt het anno 2000 uitbrengen van een strip, die wat inhoud en vorm betreft in de jaren vijftig van de vorige eeuw is blijven hangen, in elk geval over als een filmregisseur die nog steeds in zwart-wit en zonder geluid draait, enkel en alleen omdat dat in de begindagen van de film ooit populair is geweest. Dat de nieuwe *Blake en Mortimer* goed verkoopt, is uitsluitend te danken aan de serieverslaving van veel striplezers, waardoor nieuwe delen klakkeloos worden aangeschaft. Aan de strip als verhalend medium voegen dergelijke albums niets toe. Een uitgever die zijn beleid op dergelijke gewoonteaankopen afstemt, veroordeelt zichzelf tot een markt die beperkt is tot bestaande lezers. Strips als *Het Voronov-complot* zijn alleen op de korte termijn kassa. Wanneer uitgevers nu onvoldoende investeren in de strips van morgen, die ook een nieuw publiek aanspreken, vormt het teruggrijpen op successen uit de oude doos op lange termijn het faillet van de strip als verhaalvorm van betekenis. *(Paul)*

Alvin Norge: @hell.Zcom
Lamquet
Uitg. Le Lombard; 46 pl.; kleur; slappe kaft; *f* 10,95/BF 199

Wie als computerdebiele striprecensent *@hell.Zcom* probeert samen te vatten, staat voor een zware taak. Een voormalige hacker maakt een educatief computerprogramma op basis van het brein van een psychopathische moordenaar (wie anders). Jaren later duikt een rampzalig computervirus op dat door dat programma verwekt lijkt te zijn. Of zoiets.

Dit eigentijdse gegeven wordt vervreemdend vormgegeven in een jaren zeventig retro-stijl. Stripmaker Chris Lamquet heeft zich er niet bepaald makkelijk vanaf gemaakt. Er moet dan ook ontzettend veel uitgelegd worden en de tekstballonnen gedijen alsof Jacobs uit de dood is opgestaan. Ondanks de ingewikkelde plot en het specialistische onderwerp weet Lamquet toch verrassend goed de aandacht gevangen te houden. Op handige wijze laat hij hoofdpersoon Alvin Norg samen met een kleurrijk gelegenheidsvriendinnetje van uitleg naar uitleg vluchten. Juist door zijn personages zeer menselijke trekjes mee te geven, lukt het de maker het verhaal aan de bloedeloosheid te ontrukken. Wie niet zo thuis is in computers, kan beter een ander album uitzoeken. De electronische liefhebbers en freaks die nog tijd hebben om strips te lezen, hebben met *@hell.Zcom* een degelijke strip in handen. *(Jef)*

De Killer: Schot in het duister
Jacamon & Matz
Uitg. Casterman; 61 pl.; harde kaft; *f* 19,95

In een kale kamer wacht een huurmoordenaar op zijn slachtoffer. Het wil niet vlotten, want het wild waarop wordt gejaagd, komt maar niet opdagen. Tijdens het wachten mijmert de hoofdpersoon in een albumlange monoloog over zijn verleden, zijn mensbeeld en zijn vak. Aanvankelijk gebeurt dat op koele, amorele wijze. De mensen zijn wolven voor elkaar en als huurmoordenaar sta je nooit 's morgens in de file. De ene nette moord na de andere vakkundige klus passeert de revue met boekhoudkundige precisie en op een toon waarin ambachtelijke trots door klinkt.
Langzaam maar zeker verschijnen er barsten in het beton. Eenzaamheid en troosteloosheid sluipen het verhaal binnen en een mislukte (!) zelfmoordpoging tegen het einde van het verhaal komt niet onverwacht. Op dat moment is de huurmoordenaar de greep op de werkelijkheid al bijna kwijt. Als zijn slachtoffer uiteindelijk dan toch opduikt, ontaardt de aanslag in een onprofessioneel bloedbad.
Jacamon en Matz weten de spanning feilloos op te voeren. In strakke, steile lijnen zoals we die ook bij Andreas zien, tekent Jacamon platen die naadloos aansluiten bij het goed getimede verhaal van Matz. Als de hoofdpersoon gaat doordraaien, is dat in de tekst zeer terughoudend weergegeven en krijgt Jacamon alle ruimte om met veelzeggende platen

aan te geven wat niet gezegd moet worden. In deze scènes wordt de kracht van een stripvertelling ten volle uitgebuit.
Schot in het duister is een sombere, nihilistische en prachtige striproman. Als one-shot zou het een aanwinst zijn voor de stripcultuur. Er is echter meer. Aan het einde blijkt er meer aan de hand te zijn met het slachtoffer dan de hoofdpersoon wist. Misschien hadden Jacamon en Matz het daarbij moeten laten. Zo'n sterk eerste album is nauwelijks te evenaren, laat staan te overtreffen. *(Jef)*

Betelgeuze: De planeet Leo
Uitg. Dargaud; 46 pl.; kleur; slappe kaft; *f* 10,95/BF 199

Onder het pseudoniem Leo werkt de in Parijs woonachtige Luiz de Oliveira al jaren vrij onopgemerkt aan een inmiddels redelijk omvangrijk oeuvre. Als tekenaar heeft hij de in Canada gesitueerde westernserie *Trent* op zijn naam staan. Daarnaast voltooide hij de vijfdelige sciencefictionreeks *Aldebaran*, waarvoor hij zelf ook het scenario schreef.. Hoewel beide series verdienstelijk en best origineel zijn en bovendien bij een grote uitgever verschijnen, is Leo tot nu toe niet echt doorgebroken naar een groot publiek. Hopelijk brengt zijn nieuwe serie *Betelgeuze* daar verandering in. *Betelgeuze* is een vervolgcyclus op *Aldebaran* en zal net als de eerste cyclus uit vijf albums bestaan. Aldebaran is de naam van de planeet die als eerste door de mensheid is gekoloniseerd. In de *Aldebaran*-cyclus staat het leven van de kolonisten centraal, die het na enkele generaties plots alleen moeten zien te redden nadat de contacten met de Aarde om onduidelijke redenen zijn verbroken. Er ontstaat een maatschappij die zichzelf overeind houdt, maar weinig mogelijkheden biedt voor individuele vrijheid. Terugkerend thema in de *Aldebaran*-cyclus is de speurtocht en het onderzoek naar de mantrisse, een vreemd wezen dat in de oceanen leeft en zowel rampen veroorzaakt

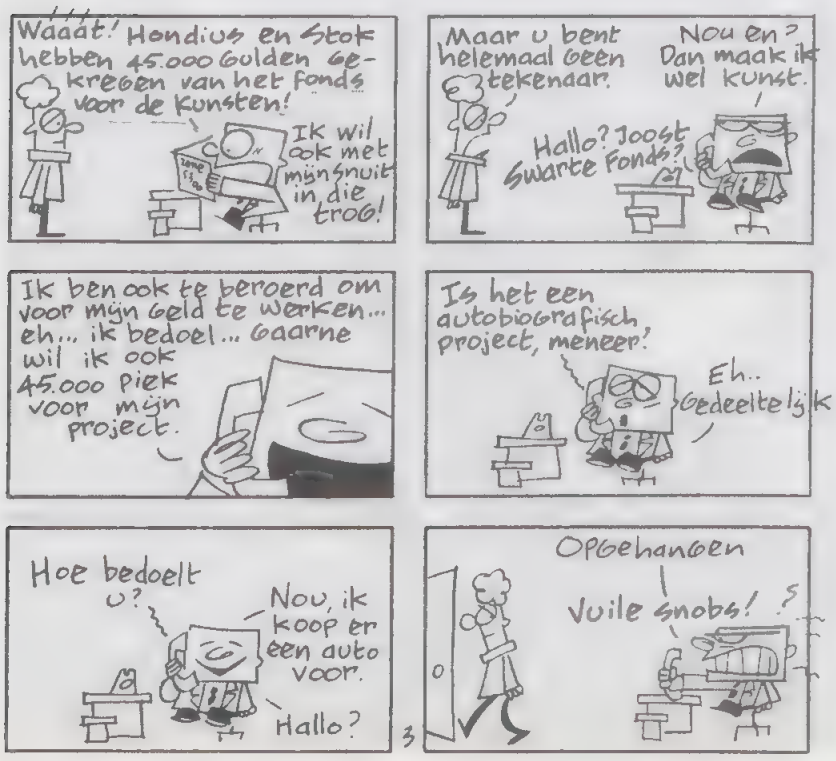
Wáaát! Hondius en Stok hebben 45.000 Gulden gekregen van het Fonds voor de Kunsten!
Ik wil ook met mijn snuit in die trog!
Maar u bent helemaal geen tekenaar.
Nou en? Dan maak ik wel kunst.
Hallo? Joost Zwarte Fonds?
Ik ben ook te beroerd om voor mijn geld te werken... eh... ik bedoel... Gaarne wil ik ook 45.000 piek voor mijn project.
Is het een autobiografisch project, meneer!
Eh.. Gedeeltelijk.
Hoe bedoelt u?
Nou, ik koop er een auto voor.
Hallo?
Opgehangen
Vuile snobs!
3

als sporen van buitengewone intelligentie vertoont. Meerdere mensen lijken na een ontmoeting met de mantrisse niet meer ouder te worden, maar dat blijkt geen garantie voor geluk. Na honderdveertig jaar slaat de verveling onverbiddelijk toe en depressiviteit en zelfmoord zijn het gevolg. De *Aldebaran*-cyclus eindigt met het herstel van de verbindingen met de Aarde, maar vormt ten aanzien van de mantrisse een open einde. Gesuggereerd wordt, dat de mantrisse iets te maken heeft met een planeet van het zonnestelsel Betelgeuze, waar eveneens een kleine kolonie mensen is gevestigd. In de vervolgreeks *Betelgeuze* wordt vanuit Aldebaran een onderzoeksexpeditie uitgerust, die de aanwijzingen moeten onderzoeken. Hoewel *Aldebaran* en *Betelgeuze* sciencefictionverhalen zijn, is de aandacht voor techniek te verwaarlozen. Leo concentreert zich op de mensen, die in een vreemde omgeving moeten zien te overleven en op de gevolgen die dat heeft voor hun gedrag en voor hun normen en waarden. De aandacht voor de wetenschap gaat in beide series niet uit naar natuurkunde, maar naar het biologische leven op de gekoloniseerde planeten. Daarbij neemt Leo in beide series veel tijd voor het schetsen van landschappen, planten en dieren en voor het beschrijven van het dagelijks leven in de buitenaardse kolonies, die gezegend blijken te zijn met een mediterraan aandoend klimaat en een aangenaam buitenleven. Het onlangs verschenen eerste deel van de nieuwe cyclus *Betelgeuze* bevat net als de *Aldebaran*-verhalen de zo opvallende mix van spanning en actie enerzijds en de aandacht voor het voortkabbelen van de dagen anderzijds. Leo weet grote gebeurtenissen en de kleine dingen van alledag goed in evenwicht te houden en de combinatie van die beide uitersten kenmerkt zijn verhalen. Zijn albums mogen dan minder spektakel bieden dan die van de meeste andere collega's in het SF-genre, ze beklijven langer en verdienen een breder publiek *(Paul)*

Ambrosius: Blackstone
Brugman & Roos
Uitg. Ambrosius; 48 pl; kleur; slappe kaft (genaaid); *f* 14,95/BF 290

In popmuziek is het bijna aan de orde van de dag: bands die vroeger voor uitzinnige taferelen bij concerten zorgden, gaan na lange tijd weer een tournee maken. De hits van toen zijn oubollige 'gouwe ouwe' geworden en het publiek dat beleefd klapt na elk nummer is inmiddels kalend en voorzien van een buikje. Op stripgebied worden zelden oude series na lange tijd door dezelfde tekenaar weer opgepakt, hooguit mag iemand anders het werk voortzetten.

Gideon Brugman was in de jaren zeventig een belangrijke Nederlandse striptekenaar. Samen met Lo Hartog van Banda produceerde hij voor Pep de humoristische griezelstrip Professor Ambrosius en tekende hij voor Tina de populaire serie Patty. De laatste pakweg twintig jaar was het opvallend stil rond Brugman, maar nu is er opeens weer een Ambrosius-verhaal. Zomaar uit het niets, pakt de professor in de griezologie met zijn swingende sjaal de draad weer op. Nog steeds wordt hij begeleid door het vrekkige, Chinese assistentje Hong Tong met zijn onleuke spraakgebrek ("Hebt u valkensvlees, kellysaus en galnalen in witte lijst? Emmel sambal bij?!").

Op een veiling van het Griezologisch Instituut koopt Ambrosius een zwarte steen met nog niet ontcijferde inscripties. Door middel van een soort teletijdmachine (in de vorm van een robot waar muntjes in moeten worden gegooid) van zijn vriend Dokter Genius, reist Ambrosius naar het verleden om het geheim van de steen te ontdekken. In het verleden, waar het steevast volle maan is, verslaan de drie met behulp van een buitenaards wezen de zombie-volgelingen van Kali Fatali. Zoals ook in de oude Ambrosius-verhalen draait het niet zozeer om een spannend verhaal, maar gaat het om het contrast tussen griezelsfeer, die met behulp van allerlei clichés wordt neergezet en humor. Dat het verhaal uitpuilt van de anachronismen en onwaarschijnlijkheden doet er niet toe. Het geheel is toegedekt met een geruststellende deken van ongein. Voeg daar nog het rommelige, maar sfeervol ingekleurde tekenwerk aan toe en je hebt een ouderwets-nostalgische strip.

Dat dit geen boek is uit de jaren zeventig, blijkt alleen uit een aantal kleine verwijzingen naar het heden. Zo roept het personage Ko Degeheim ('vertegenwoordiger van multinational 3000 BV') "alle euro's!" als hij de professor en zijn hulpjes ziet. Zonder dat soort woordgrappen zou je denken dat ze dit verhaal nog ergens in een oude, stoffige koffer hadden gevonden. De verwijzing naar een ander stripboek op de eerste pagina ("zie de *Gefleste geesten*") wijst namelijk in die richting.

Brugman is echter ijskoud verder gegaan waar hij twintig jaar geleden is gestopt. Dat getuigt van lef, want de reacties als zou het oubollig en ouderwets zijn en niets toevoegen waren natuurlijk te verwachten. Die kwalificaties zijn ook inderdaad van toepassing op dit Ambrosius-deel, maar dat zal voormalig Pep-lezers die nog eens in de tijdmachine van dit boek willen stappen worst wezen. Een nieuw publiek zal Brugman met dit naar mottenballen ruikende stripboek, echter niet aanspreken. *(Gerard)*

De *keuze* van... Ad Hendrickx

Sinds 1986 is stripwinkel Tistjen Dop in de Turnhoutse binnenstad te vinden. Behalve voor dit initiatief is eigenaar Ad Hendrickx samen met Patrick Van Gompel verantwoordelijk voor Strips, Aha, *een informatief boekje over het beeldverhaal. Uitgegeven in 1995 bij uitgeverij Standaard is dit naslagwerkje inmiddels aan zijn derde druk toe. Als secretaris en penningmeester van de Bronzen Adhemar Stichting is Ad Hendrickx medeorganisator van het tweejaarlijks stripfestival in Turnhout. Verder is hij jurylid van de belangrijkste stripprijs van Vlaanderen: de* Bronzen Adhemar *of* Stripgidsprijs.

Het stripoverzicht van 1999 bevat prachtige titels zoals *Meneer Johan, Soldaat Varlot* en *Mutts* Het meeste plezier beleef ik echter nog altijd aan het herlezen van de 'oude' *Nero* strips zoals wij in Vlaanderen de *Nero*-albums noemen die Marc Sleen maakte in de periode 1948-1965. Ze zijn toen door uitgeverij het Volk in album uitgegeven. De Standaard Uitgeverij is in 1998 begonnen met het herdrukken van de eerste 53 verhalen van *Nero*. Elk album wordt aangevuld met een speciaal voor deze uitgaven samengesteld dossier door *Nero*-kenner Yves Karremans. Per kwartaal verschijnen er twee delen en zo zal over enkele jaren de volledige reeks weer voor iedereen beschikbaar zijn. Mijn absolute favorieten zijn *Beo de verschrikkelijke* en *De hoed van Geeraard de Duivel.* Waarom? Ik weet het niet. Misschien omdat de verhalen ondanks hun ouderdom nog steeds ongelooflijk grappig zijn en lezen als een trein? Of omdat Sleen er in elk album weer in slaagt om zulke fantastische nieuwe personages ten tonele te voeren? Misschien uit jeugdsentiment? Een ding weet ik wel zeker. Als striphandelaar merk ik dat ik niet de enige ben die op deze nieuwe uitgaven zit te wachten! **Karin van Wylick**

STRIPVOORSPELLING

De te verschijnen albums zijn gerangschikt naar door de uitgevers opgegeven verschijningsdata. In werkelijkheid verschijnen ze echter vaak later. Achter elk album staan de prijs (Hfl/BF) en de uitvoering (slappe kaft/harde kaft) vermeld. Het cursieve commentaar is van de ZozoLala*-redactie.*

Te verschijnen in april

Big Balloon

Looney Tunes 7 (Diversen) 9,95/199; sk.
Sjors en Sjimmie 43 : Volle bak (Wiroja's) 8,95/180; sk.

Dargaud

Aasgieren 2 (Marini/Dufaux) 22,95; hk.
De Onnoembaren 11: Zonderkaak (Conrad/Yann) 16,25; sk.
Pin-up 6 (Berthet) 13,95; sk en 215,00; luxe.

Dupuis

Bij Sjaak, tussen pot en pint 11 (Carpentier/Cauvin) 8,95/165; sk
Cactus Club 4: Bikini surprise (Carpentier/Cauvin) 8,95/165; sk.
Het beste van mijzelf: Kataplexie (Moutarde/Durmez) 9,75/180; sk.
Lova integraal (Servais) 42,95/795; hk.
Robbedoes album 238 (Diversen) 19,50/360; hk.
Sarah Spits 15: Virtueel avontuur (Wasterlain/Gilson) 8,95/165; sk.
Vlooienbaal 2: De kastanjeboom moet blijven (Clarke/Gilson) 8,95/165; sk.

Harmonie

Precisieblunders (Kamagurka) 19,95; sk.
De verzamelde werken van cowboy Henk 1 (Kamagurka) 14,95; sk.

Le Lombard

IR$ 2: De Hagen strategie (Vracken/Desberg) 10,95; sk.
Shane 3: Schijngestalten (Teng/Di Giorgio) 10,95; sk.

Oog & Blik

Acryl (Mattotti) 75,00; hk.
Het gekroonde hart 3: De gek van de Sorbonne (Moebius/Jodorowski) 29,95; hk. *Het langverwachte vervolg op de door Big Balloon genadeloos geramsjte serie.*

Standaard

Megastripboek 4 (Diversen) 16,95/295; sk.
Nero klassiek 19: De hoorn des overvloeds (Sleen) 11,50/195; sk.
Nero klassiek 20: De gouden vrouw (Sleen) 11,50/195; sk.
Nero latijn: De principe sanguineo (De rode keizer) (Sleen) 22,50/395; hk.
De rode ridder 178: Het klooster van de dood (Biddeloo) 6,95/130; sk.
Urbanus 81: Het bronzen broekventje (Linthout/Urbanus) 7,95/150; sk.
Verdwaald in het verleden 2: De steen der wijzen (Broeckx/Grossey) 16,50/295; sk.

Talent/Blitz

Aquablue 1 t/m 4 (Vatine/Cailleteau) 29,95; hk en 16,50; sk; *Herdrukken.*
Aquablue bundel deel 1 t/m 5 (Vatine/Tota/Cailleteau) 99,00; hk.
Atlantis (Crisse) 37,50; hk en 18,50; sk.
Cartografen 5 (Glaudel/Arleston) 29,95; hk en 16,50; sk.
Finkel 5 (Gine/Convard) 29,95; hk en 16,50; sk.
De gebochelde 1 t/m 6 (Stalner/Bardet) 29,95; hk en 16,50; sk.
Golden City 2 (Malfin/Pecquer) 37,50; hk en 18,50; sk.
De heft vissen 1 (Chauvel/Simon) 29,95; hk en 16,59; sk.
Lanfeust van Troy 7 85,00; luxe.
Malemort 1 (Stalner) 37,50; hk en 18,50; sk.
Minettos desperados 1 t/m 3 (Cromwell) 29,95; hk en 16,50; sk. *Herdrukken.*
Opaal 1 (Pellet/Arleston) 29,95; hk en 16,50; sk.
Samba Bugatti 4 (Griffo/Dufaux) 29,95; hk en 16,50; sk.
De werelden van Luz 1 en 2 (Navarro) 37,50; hk en 18,50; sk.
Xoco 3 (Mosdi/Palma) 29,95; hk en 16,50; sk.

V.N.U.

Disney filmstrip: Doug (Diversen) 8,95/160; sk.

Te verschijnen in mei

Boemerang

The Champions 4 (Diversen) 9,95; sk.
Hagar 2 (Brown) 9,95; sk

Dupuis

De Blauwbloezen 43: De blauwblues (Lambil/Cauvin) 8,95/165; sk.
De Boss 1: De boss, ikke wel (Bercovici/Zidrou) 6,50/119; sk.
Het dagboek van een bos 8: Een pijnlijke brief 2 (Servais) 9,75/180; sk en 18,00/330; hk.
J.K.J. Bloks 14: Een gekooid beest (Dodier) 9,75/180; sk.
De Kannibrallen 4: Een vleugeltje of een bout? (Fournier/Zidrou) 8,95/165; sk.
Kapitein Scharlaken (Guibert/David B.) 26,50/485; hk.*Van de tekenaar van De dochter van de professor*
Op zoek naar Venus 2 (Dethorey/Autheman) 26,50/485; hk. *Na het overlijden van Dethorey afgerond door Bourgeon*
De Zorilla's 1: De smaak van savanne (Deth) 6,50/119; sk.

Interstat

Doorzon pokkeboekies: Oranje selectie (De Jager) 9,95; sk.

Lombard

Bernard Prince 15: De val met 100.000 spiesen (Dany/Greg) 10,95; sk. *Herdruk.*
Chick Bill 63: Het Schotse spook (Tibet) 9,95; sk.
Leonardo 30: Voetbalgenie (Turk/De Groot) 9,95; sk.
Victor Sackville 15: De Magiër van Brooklyn (Carin/Borile/Riviere) 10,95; sk.
Vlad 1: Igor, mijn broer (Griffo/Swolfs) 10,95; sk.

SAF Comics

Het beste van Klaartje bij nacht 1 (Bernet/Trillo/Maicas) 9,95; sk.

De Vrijbuiter

F.C Knudde E.K. Special 12,50; sk
F.C. Knudde Sport Special 12,50; sk.

niet aangekondigd; toch verschenen:

Argyll 1 en 2 (Herlé/Biancarelli) Talent; 14,50; sk.
Carolyne Baldwin 3: Absurdia (Taymans) Casterman; 9,95; sk.
De barbaren 5: In de naam van de Vikingen (Mitton) Talent; 27,50; hk.
Bravo! Bravo! (Benoît) Uitg. Jef Meert; 80,00/1600; hk; 375,00/7500; luxe. Cartoons.
Doodlopende straten 4: Twee koningskinderen (De Rie) Steven Stories; sk. *De tekenaar van De stille getuige annex inkter van Urbanus maakt de kijker tot voyeur in sterk*

door manga beïnvloede strip over de porno-industrie.

Excalibur 2: De Sidhe van de duizend zaligheden (Arleston/Hübsch) Taklent; 27,50; hk.

Fatal Jack 1 en 2 (Djian/Zibel/Floch) Talent; 16,50; sk.

De geest van Warren 3: Het kind in de tuin (Brunschwig/Servain/Guth) Vinci; 27,50; hk.

Heinz 21: Smurfeneiland (Windig/De Jong) Oog & Blik; 17,50; sk.

'n Historische gebeurtenis (Van Tol) De Plaatjesmaker; 8,95; sk. *De tekenaar van Fokke & Sukke over het ware verhaal achter de val van de Muur.*

De killer 1: Schot in het duister (Jacamon/Matz) Casterman; 19,95; hk. *Zie Het laatste oordeel.*

Kwab en de wereld van Watals 1: De retroflits (De Groot) gopher@gopher.org; 12,50/250; sk. *Stefan de Groot roept de Hollandse jaren twintig-animatiefilm weer tot leven in even toegankelijke als geraffineerde beelden die doen denken aan ACME Novelty Library.*

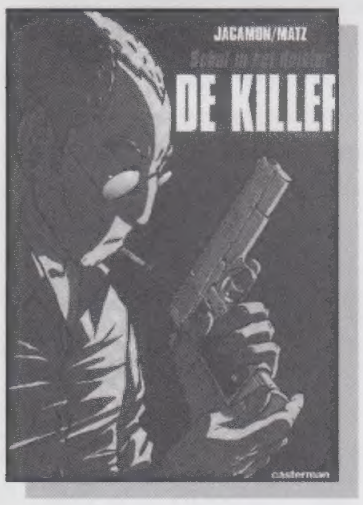

Het lieve leven (Diversen) incognito@comic.com; 9,95/180; sk. *De kettingstrip uit Incognito - zes jaar Hollandsch stripglorie - gebundeld en afgerond door Luuk Bode en Peter Pontiac.*

Luka 5: Een kogel in het hoofd (Mezzomo/Lapiere) Dupuis; 8,95; sk.

Mandril : Het meisje zonder geheugen (Baruti/Giroud) Arboris; 11,95; sk. *Start van thriller-collectie Moord en doodslag bij Arboris.*

"Het is mooi hier. Mooier dan ik dacht"

Tot ziens, Deleuze!

Martin tom Dieck en
Jens Balzer

Vanaf mei in
de betere boekhandel.

Melisande 7: Hocus-pocus (Clarke/Gilson) Dupuis; 8,95; sk.

Moi (De Wit) De Plaatjesmaker) 7,95; sk. *Jong stelt trekt in huis van dode. Even wrange als elegante novelle van Peter de Wit.*

Een nachtegaal in de stad (Janssen/Van Oudheusden) Wonderland; 36,00; hk. *Jeroen Janssen overtreft op scenario van Pieter van Oudheusden zijn debuut Sluipend gif. Zie Het laatste oordeel.*

Public relations 1: De losse hand (Frisano/Maric) Arboris; 11,95; sk. *Nog meer moord en doodslag.*

Pukkels 1 (Scott/Borgman) Big Balloon; 9,95; sk. *Net als Mutts vertaalt Big Balloon deze prima Amerikaanse krantenstrip traag en in miniporties van 32 i.p.v. 48 pagina's per deel. Beetje mager.*

Sirene 1 en 2 (Vanranda/Ange) Talent; 19,95; sk.

Slappe hap 2 (Berkhuizen) eigen beheer; 7,50/150; sk. *Rotterdamse relatiekomedie starring Frank en Truus.*

Sneeuw 10: In de schaduw van de acacia (Gine) Glenat; 9,95/195; sk.

Spoon & White 2: Hoezee, heisa (Leturgie/Yann/Leturgie) Dupuis; 8,95;sk. *De onnoembaren revisited in het heden.*

De sterrenjagers 2: Een meteoriet in de achteruitkijkspiegel (Wozniak/Yann) Dupuis; 8,95; sk.

Teddy 1/Unicorns 1 (Diversen) Genuine Comics; 4,50/95; sk. *Roermonds stripcollectief probeert het met comics van eigen bodem.*

Lanfeust van Troy 6 en 7 (Arleston/Tarquin) Talent; 16,50; sk.

Vae Victus 10: Arulf de Icenier (Rocca/Mitton) Talent; 14,50; sk.

Valstrik Memory 1: Sanitas (Servain/Gibelin) Talent; 27,95; hk.

DE COLLECTIONEUR
door ANTON DAMEN en MARC VAN BROEKHOVEN
HAAR EERSTE ORGASME, SLECHTE SEKS, PUBERALE LIEFDES, MASTURBATIE, ERVARINGEN MET DRUGS EN MINIMAL MOVIES, VRIJEN MET MEISJES...
HOE DENKT BARBARA STOK, NA AL DEZE ONDERWERPEN REEDS IN HAAR EERSTE BOEK BEHANDELD TE HEBBEN, AAN VOLDOENDE INSPIRATIE TE KOMEN VOOR EEN VERVOLG?...
GRATIS NEUKEN

UNO MUNDO WERELDSTRIPS

In het buitenland verschijnen stapels prachtige strips die ons taalgebied amper bereiken. Kwaliteit kent echter geen grenzen. Daarom hieronder een selectie van de meest opvallende buitenlandse titels van de laatste twee maanden.

Tekstloze strips

Cave-in (Ralph) Highwater; $ 12.95; sk. *Brian Ralph laat zijn lezers samen met een holbewoner achter een muis aan jagen. Een van de vijf beste strips van het afgelopen jaar, aldus The Comics Journal.*

Les bandes dessinées

À la récherche du temps perdu 2: À l'ombre des jeunes filles en fleurs (Heuet) Delcourt; FF 78; hk. *Stéphane Heuet blijft volhouden: tweede deel van zijn stripbewerking van Prousts monumentale romancyclus.*

L'Amerzone (Sokal) Casterman; FF 115; hk. *Sokals schetsen voor het gelijknamige computerspel.*

Bile noire 7 (Diversen) Les Trois-Pattes; FS 15; sk. *Sympathieke Zwitserse stripbloemlezing met bijdragen van o.a. Wazem en Tom Tirabosco.*

Carnet de voyages 1997-1999 (Loustal) Seuil; FF 125; hk. *Derde deel in de fraaie reeks visuele reisverslagen van Loustal.*

Cyclope 1 (Diversen) Zone Convective; FF 145; sk. *Ambitieuze Canadese stripbloemlezing op boekformaat.*

La débauche (Tardi/Pennac) Futuropolis/Gallimard; FF 93,50. *De nieuwe Tardi speelt in hedendaags Parijs. De Nederlandse vertaling laat vooralsnog op zich wachten.*

Donjon Zénith 3: La princesse des barbares (Sfar/Trondheim) Delcourt; FF 58; hk.

Frigobox 10 (Diversen) Fréon; FF 95; sk.

Les Indes noires (Drumel) La Cafetière; FF 72; sk. *Korte strips van veertiger Philippe Drumel. Eerder verschenen in (A Suivre).*

Journal III (Neaud) Ego Comme X; FF 149; sk. *Jonge Angoulêmer worstelt bijna vierhonderd pagina's lang met het leven en zichzelf. Een opmerkelijke, extreme benadering van de stripautobiografie.*

McCay 1: La balançoire hantée (Bramanti/Smolderen) Delcourt; FF 95; sk. *Vrije interpretatie van de biografie van Little Nemo-auteur Winsor McCay.*

Mémoire morte (Mathieu) Delcourt; FF 78; hk. *Van de maker van het grandioze Julius Corentin Acquefacques.*

Mobilis 1: Heurts (Durieux/Andreas) Delcourt; FF 78; hk. *Jonge tekenaar Christian Durieux toont zijn kunnen op een scenario van Andreas.*

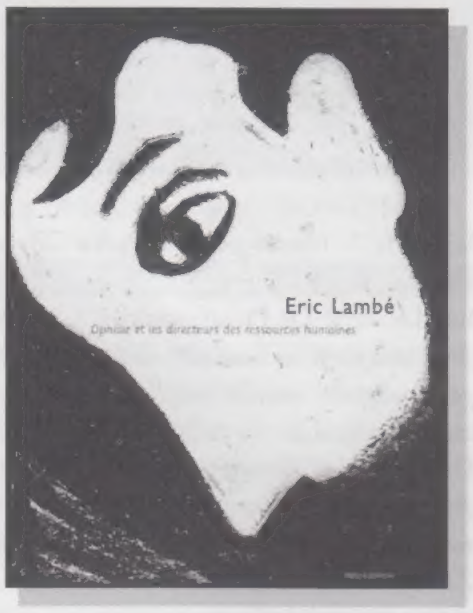

Ophélie et les directeurs des ressources humaines (Lambé) Fréon; FF 115; sk. *Brusselaar Eric Lambé laat een denkbeeldige stadgenoot de liefdesbrieven van Pessoa schrijven.. Een indrukwekkend eerste deel in reeks stripportretten van Brussel, die ook te bewonderen is via www.freon.org/plan-bruxelles.html.*

Par la bande (Varenne/Willem) Desmoures; FF 82; sk. *Scenarist Daniel Varenne schrijft zijn ervaringen tijdens het stripfestival van Angoulême van zich af. Willem illustreert.*

La première étoile (Ulf K.) La comédie illustré; FF 48; sk. *Nieuwe korte verhalen van het jonge talent uit Oberhausen, waarover binnenkort meer in dit blad.*

Promenade à Saturnia (Huber) Amok; FF 42; sk. *Debuut van de veelbelovende Duitser Markus Huber.*

Saga anglaise 2: Le choix de Julia (Gorski/Richelle) Casterman; FF 80; sk.

La semaine de 7 Noël (O'Groj) Casterman; FF 85; sk. *Vijf korte verhalen van een van de grootmeesters van de Franse satirische strip.*

Silent blanket (Giandelli) Seuil; FF 79; sk. *Gabriella Giandelli bewijst dat Mattotti niet de enige is die vaardig met pastelkrijt overweg kan.*

Un tango avec la mort (Ulf K.) Treize étrange; FF 25; sk. *Ministrip van Ulf K.*

Tante Henriette (Dethan) Delcourt; FF 69; sk. *Psychologisch verhaal over de Franse middenklasse door de maakster van De zandmemoor.*

XXe Ciel 1: Mémoires 98 (Yslaire) Humanoïdes Associés; FF 79; sk. *Volgens Talent zal de vertaling alsnog deze zomer verschijnen...*

Trait de génie: Moebius/Giraud; CNBDI; FF 75; sk. *Catalogus bij de spectaculaire gelijknamige expositie in het Angoulêmer stripmuseum.*

Voyage en Syrie (Ferrandez) Casterman; FF 95. *Aquarellen van de maker van Oriëntaals dagboek.*

The comix

Gemma Bovery (Simmonds) Jonathan Cape;£ 14.00; hk. *Posy Simmonds geeft Flauberts literaire meesterwerk een eigentijdse draai. Een middenweg tussen strip en geïllustreerd verhaal.*

Dole scum (Auchterlounie) Slab-O-Concrete;£ 5.00; sk. *De leukste Missive Device-ministrip nu op boeklengte. Hét kado voor de baanlozen aller landen.*

Frank 3 (Woodring) Fantagraphics; $ 3.95; sk. *Voor het eerst sinds tijden weer verbluft dwalen in Franks geheel eigen universum.*

Gash (Mosdal) Slab-O-Concrete;£ 6.00;sk. *Net zoals Franse uitgevers Duitse stripmakers over de grenzen helpen, introduceert het Britse Slab-O-Concrete de Deen Soren Mosdal bij een internationaal publiek.*

The last knight (Eisner) NBM; $ 15.95; hk. *Don Quichotte volgens Will Eisner.*

Punk strips (Gane) Slab-O-Concrete;£ 6.00; sk. *No fun! Bundel korte strips van Simon Gane.*

Spiral dreams (Davison) Slab-O-Concrete;£ 6.50; sk. *Nieuwe surreële verhalen van de maker van The spiral cage en De minotaurus.*

My war with Brian (Rall) NBM;£ 5.99; sk. *De ongelukkige jeugd van Ted Ralls alter ego in Nowheresville, USA.*

Too much coffee man: Parade of trade (Wheeler) Dark Horse; $ 12.95; sk. *Met een voorwoord van Henry Rollins. Hoezo cult-boek?*

Who's afraid of Robert Crumb; CNBDI; FF 89; sk. *Tweetalige catalogus van het Angoulêmer stripmuseum ter gelegenheid van Crumbs expositie aldaar.*

The worm (Diversen/Moore) Slab-O-Concrete;£ 10.00; sk. *Herdruk van deze sympathieke benefietstrip voor het Cartoon Arts Trust. Alan Moore schreef het scenario, meer dan 125 Britse tekenaars lieten hun verbeelding spreken.*

Zits: Humongous Zits (Scott/Borgman) Andrews McMeel; $ 14.95; sk. *Calvin als-ie Hobbes ontgroeid is. Eigentijdse relatiegags over Amerikaanse puber die zowaar bij vlagen het niveau van Grote Voorbeeld Watterson halen.*